

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલિકેશન (ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ) નં. ૫૬૭૨/૨૦૧૬

વિથ

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલિકેશન નં. ૯૭૯૯/૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના
૫	નીચેની અદાલતોમાં આ ચુકાદાને પરિપત્રિત કરવો.	

=====

ભારતીયેન બિપિનભાઈ તંબોલી....અરજદાર(રો)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૩....સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલકેશન નં. ૫૬૭૨/૨૦૧૬ માં

અરજદાર(રો) નં. ૧ માટે નાનાવટી એસોસિએટ્સ વતી શ્રી કે.એસ. નાનાવટી,
વરિષ્ઠ વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ - ૪ માટે શ્રી જય એમ. ઠક્કર, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી ડી.એમ. દેવનાની, એ.પી.પી.

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલકેશન નં. ૯૭૯૯/૨૦૧૬ માં

અરજદાર(રો) નં. ૧ માટે દિપેન દેસાઈ સાથે શ્રી સોપારકર, વરિષ્ઠ વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ - ૪ માટે શ્રી જય એમ. ઠક્કર, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી ડી.એમ. દેવનાની, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે.બી. પારડીવાલા

તારીખ : ૦૮/૦૧/૨૦૧૮

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. આ દુનિયાની બાબતોમાં, પુરુષો શ્રદ્ધાથી નહીં, પરંતુ તેના અભાવથી
બચે છે. - બેન્જામિન ફ્રેન્કલિન.

૨. બંને શીર્ષકવાળી અરજીઓમાં ઉપસ્થિત કરાયેલા મુદ્દાઓ સમાન હોવાથી
અને અરજ પણ પ્રોટેક્શન ઓફ વિમેન ફ્રોમ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ,

૨૦૦૫ ની જોગવાઈઓ હેઠળ શરૂ કરાયેલી સમાન કાર્યવાહીને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાની હોવાથી, સદર અરજીઓ પર એકસાથે સુનાવણી કરવામાં આવી હતી અને આ સંયુક્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૩. સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૫૬૭૨/૨૦૧૬ સામાવાળા નં. ૨ ના સાસુ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે. સામાવાળા નં. ૩ અને ૪ રિટ-અરજદારના પૌત્ર-પૌત્રી છે. સામાવાળા નં. ૨ ના લગ્ન એક મેહુલ બિપિનભાઈ તંબોલી એટલે કે રિટ-અરજદારના પુત્ર સાથે થયા છે. લગ્નજીવન દરમિયાન, સામાવાળા નં. ૩ અને ૪ નો જન્મ થયો હતો.

૪. અહીંના રિટ-અરજદારે નીચે મુજબની રાહતો માટે અરજ કરેલ છે:

૨૬(એ) ભાવનગરના ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટ સમક્ષ પેઝિંગ ક્રિમિનલ મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૧/૨૦૧૬ તરીકે નોંધાયેલી વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ અને વિદ્વાન રજા એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ અને જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, ભાવનગર દ્વારા તે હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત હુકમ તારીખ ૦૫.૦૪.૨૦૧૬ ને હાલના અરજદારો પૂરતો કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા મહેરબાની કરશો;

(બી) હાલની અરજીની સુનાવણી અને આખરી નિકાલ પેઝિંગ હોય ત્યાં સુધી, ભાવનગરના ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટ સમક્ષ પેઝિંગ

ક્રિમિનલ મિસલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૧/૨૦૧૬ તરીકે નોંધાયેલી વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ અને વિદ્વાન રજા એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ અને જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, ભાવનગર દ્વારા તે હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત હુકમ તારીખ ૦૫.૦૪.૨૦૧૬ હેઠળની આગળની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવા મહેરબાની કરશો;

(સી) ઉપરની અરજ (બી) ના સંદર્ભમાં એકપક્ષીય વચગાળાની રાહત આપવા મહેરબાની કરશો;

(ડી) ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય અને વ્યાજબી જણાય તેવી અન્ય અને વધુ રાહત/રાહતો આપવા મહેરબાની કરશો.

૫. રિટ-અરજદાર (સાસુ) નો કેસ તેમની રિટ-અરજીમાં રજૂ કર્યા મુજબ નીચે પ્રમાણે છે:

૩. અરજદાર આ દેશના વરિષ્ઠ નાગરિક છે અને ભારતના બંધારણ હેઠળ તેમના મૂળભૂત અધિકારોની ખાતરી આપવામાં આવી છે. અરજદાર એક ગૃહિણી છે અને ખૂબ જ પ્રતિષ્ઠિત પરિવાર સાથે સંબંધ ધરાવે છે. તેઓ સામાવાળા નં. ૧ ના સાસુ છે અને વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં સામાવાળા નં. ૨ છે.

૪. સામાવાળા નં. ૨ મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલીના પત્ની છે, જેઓ વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં સામાવાળા નં. ૧ છે.

- પ. સામાવાળા નં. ૨ પોતે શિક્ષિત વ્યક્તિ છે અને તેમના ભાઈ, બેજુભાઈ, તબીબી પ્રેક્ટિશનર છે. સામાવાળા નં. ૨ ના કાકા, ડૉ. રાજુભાઈ જે. દવે ભાવનગરમાં છેલ્લા ૩૫ વર્ષથી બાળરોગ નિષ્ણાત તરીકે પ્રેક્ટિસ કરી રહ્યા છે.
૬. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સામાવાળા નં. ૨ અને મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી વચ્ચેના લગ્ન પ્રેમ લગ્ન હતા અને હિન્દુ પરંપરા મુજબ તારીખ ૧૬.૨.૧૯૯૩ ના રોજ થયા હતા. લગ્નજીવનથી, સામાવાળા નં. ૨ અને મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલીને ૨૦ વર્ષની પુત્રી, અનુશ્રી અને ૧૫ વર્ષનો પુત્ર છે, જેઓ અનુક્રમે અહીં સામાવાળા નં. ૩ અને ૪ છે.
૭. અરજદાર દાવકાઓથી ભાવનગર ખાતે હિલડ્રાઈવ રોડ પર પ્લોટ નં. ૨૨૯૪ પર આવેલા એક બંગલામાં તેમના પતિ, બિપિનભાઈ ફૂલચંદભાઈ તંબોલી સાથે રહેતા આવ્યા છે અને જ્યારે તારીખ ૧૬.૦૨.૧૯૯૩ ના રોજ સામાવાળા નં. ૨ અને મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલીના લગ્ન થયા ત્યારે તેઓ ત્યાં રહેતા હતા.
૮. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે અરજદારનો પરિવાર સંયુક્ત રીતે રહેતો આવ્યો છે. લગ્ન પછી લગભગ ૧૩ વર્ષ સુધી, સામાવાળા નં. ૨ અને મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી સંયુક્ત પરિવારમાં રહેતા હતા. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સામાવાળા નં. ૨ સહિત

અરજદારના પરિવારે તહેવારો અને પરિવારના વિવિધ પ્રસંગો ઉજવ્યા હતા અને વેકેશન માણ્યું હતું જેમાં ૧૯૯૮ માં યુ.એસ. નો પ્રવાસ પણ સામેલ હતો જ્યાં મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલીનો નાનો ભાઈ અભ્યાસ કરતો હતો અને ફ્લોરિડા, યુ.એસ.એ. માં ડિઝનીવર્લ્ડની પણ મુલાકાત લીધી હતી. મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલીના નાના ભાઈના લગ્ન ૨૦૦૧ માં થયા હતા અને તેમના લગ્ન પછી પણ, તંબોલી પરિવારમાં સંયુક્ત વસવાટ હતો. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સામાવાળા નં. ૨ અહીંના અરજદારના પરિવાર સાથે આરામથી રહેતા હતા.

૯. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદના પેરા ૭ માં સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા જણાવ્યા મુજબ, વર્ષ ૨૦૦૨ માં, રીનાબેન સુલતાનભાઈ લાડીવાલા નામની એક સ્ત્રી અહીંના સામાવાળા નં. ૩ અને ૪ ને ખાનગી ટ્યુશન આપતી હતી જેઓ તે સમયે નાના બાળકો હતા. ખુદ સામાવાળા નં. ૨ ના જણાવ્યા મુજબ, મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી અને રીનાબેન સુલતાનભાઈ લાડીવાલા વચ્ચેની ભારે નિકટતાને કારણે તેમનું જીવન વેરવિખેર થઈ ગયું હતું.

૧૦. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી સામાવાળા નં. ૨ થી ૪ સાથે પરિવારના બાકીના સભ્યોથી અલગ

રહેવા ગયા હતા, જે તારીખ ૦૨.૧૦.૨૦૦૬ ના રોજ “કુંભ ઘડો” વિધિ કરવામાં આવી હતી તેના થોડા સમય પછી બન્યું હતું. તેઓ જે સરનામે રહેવા ગયા હતા તે દિલબહાર બંગલો, વિક્ટોરિયા પાર્ક સામે, કાળિયાબીડ, પાણીની ટાંકી સામે, ભાવનગર હતું. તસવીરો સામાવાળા નં. ૨ અને અરજદાર વચ્ચેના સૌહાર્દપૂર્ણ સંબંધો દર્શાવે છે જેમને સમારોહમાં ખુશીથી આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં આનંદપૂર્વક ભાગ લીધો હતો.

૧૧. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે ૨૦૦૬ માં સામાવાળા નં. ૨ નું સદર અલગ રહેવાનું અરજદાર અને પરિવારના બાકીના સભ્યો સાથે લગભગ ૧૩ વર્ષ સુધી સંયુક્ત રીતે રહ્યા પછી થયું હતું. ખુદ સામાવાળા નં. ૨ નું કહેવું છે કે સદર અલગ રહેવા ગયા પછી તેમની મુશ્કેલીઓ ખૂબ વધી ગઈ હતી.

૧૨. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સામાવાળા નં. ૨ ના જણાવ્યા મુજબ, તારીખ ૨૧.૦૮.૨૦૧૧ ના રોજ, અહીંના સામાવાળા નં. ૩ ને કોઈક રીતે રીનાબેન સુલતાનભાઈ લાડીવાલાનો મોબાઈલ ફોન મળ્યો અને તેમાં તેમણે મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી અને રીનાબેન સુલતાનભાઈ લાડીવાલા વચ્ચેના મેસેજોનું આદાનપ્રદાન વાંચ્યું. ત્યારબાદ, અહીંના સામાવાળા નં. ૩ એ તારીખ ૨૧.૦૮.૨૦૧૧ ની રાત્રે તેમના પિતા, મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ

તંબોલી સાથે સદર મેસેજો વિશે વાત કરી અને સામાવાળા નં. ૨ ના જણાવ્યા મુજબ, તે ઘટનાથી તેમના લગ્નજીવનમાં તિરાડ પડી જેના કારણે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી સામે ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૪૯૮એ, ૩૨૩, ૫૦૪ અને ૫૦૬(૨) હેઠળ એફ.આઈ.આર. નં. સી.આર.-૨-૩૦/૨૦૧૨ દાખલ કરવામાં આવી. (સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૩ ની પોતાની ખાનગી ફરિયાદમાં પેરા ૯(એફ) માં આવી હકીકતો જાતે જણાવી છે.) સદર એફ.આઈ.આર. ના પગલે, તારીખ ૩૧.૦૫.૨૦૧૨ ના રોજ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી. ત્યારબાદ વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ભાવનગર સમક્ષ ક્રિમિનલ કેસ નં. ૩૦૯૬/૨૦૧૨ નોંધાયો હતો અને પેન્ડિંગ છે.

૧૩. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ તેમના વકીલ મારફતે અહીંના અરજદારના પતિને તારીખ ૦૪.૦૩.૨૦૧૩ ની કાનૂની નોટિસ પાઠવીને અહીંના અરજદારના પતિની મિલકતોની માહિતી માંગી હતી. સદર કાનૂની નોટિસનો તારીખ ૨૩.૦૩.૨૦૧૩ નો જવાબ અહીંના અરજદારના પતિ વતી આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૪. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે ત્યારબાદ મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલીએ ઓગસ્ટ ૨૦૧૩ માં વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ જજ, ફેમિલી કોર્ટ, ભાવનગર સમક્ષ હિન્દુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ ની કલમ ૧૩(૧)(૧-એ) હેઠળ છૂટાછેડા માંગતો ફેમિલી સૂટ નં. ૩૭૧/૨૦૧૩ દાખલ કર્યો હતો. સદર ફેમિલી સૂટમાં, અહીંના સામાવાળા નં. ૨ એ હિન્દુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ ની કલમ ૨૪ હેઠળ મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી પાસેથી ભરણપોષણ માંગતી તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૪ ની અરજી આંક ૧૪ પર દાખલ કરી હતી. આંક ૧૪ પરની સદર અરજી આંશિક રીતે મંજૂર કરતો અને મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલીને અહીંના સામાવાળા નં. ૨ ને ભરણપોષણ પૂરું પાડવાનો નિર્દેશ આપતો તારીખ ૧૮.૧૧.૨૦૧૪ નો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તારીખ ૧૮.૧૧.૨૦૧૪ ના સદર હુકમમાં આંતરિક પૃષ્ઠ-૨ પર પેરા નં. ૨ માં એવું નોંધવામાં આવ્યું છે કે “સામાવાળા અને તેમના બાળકોનું તમામ સ્ત્રીધન, ચીજવસ્તુઓ, કપડાં, પ્રાચીન વસ્તુઓ, અસલ પાસપોર્ટ, બેંક પાસબુક, ચેકબુક, ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ રસીદો, શૈક્ષણિક પ્રમાણપત્રો, અસલ ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ, ચૂંટણી કાર્ડ, પાન કાર્ડ, ઇન્કમેટેક્સ રિટર્ન ફાઇલ વગેરે હજુ પણ સદર દિલબહાર બંગલામાં પડેલા છે”. તેથી, અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે

સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા ખોટી રીતે આક્ષેપ કર્યા મુજબ તેમના કબજામાં કોઈપણ સ્ત્રીધન હોવાનો પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી.

૧૫. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે ત્યારબાદ અહીંના સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૩ ની ખાનગી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી જેના અનુસંધાને સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૨૦૨ હેઠળ તારીખ ૦૮.૧૦.૨૦૧૩ નો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ભાવનગરની કોર્ટ સમક્ષ તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૩ ના રોજ ઇન્કવાયરી કેસ નં. ૮૮/૨૦૧૩ નોંધવામાં આવ્યો હતો. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સદર ઇન્કવાયરી કેસ નં. ૮૮/૨૦૧૩ માં તેમને આરોપી નં. ૪ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા અને તેઓ અને તેમના પતિ, બિપિનભાઈ ફૂલચંદભાઈ તંબોલીએ આ નામદાર હાઈકોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૩૨૨૦/૨૦૧૩ દાખલ કરી હતી જેમાં આ નામદાર કોર્ટે તારીખ ૨૩.૧૦.૨૦૧૩ નો હુકમ પસાર કરીને અહીંના અરજદાર અને તેમના પતિને થોડું રક્ષણ પૂરું પાડ્યું હતું. સદર ઇન્કવાયરી કેસ નં. ૮૮/૨૦૧૩ માં, પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર, 'સી' ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશન, ભાવનગર દ્વારા તારીખ ૦૭.૦૧.૨૦૧૪ નો રિપોર્ટ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં જણાવાયું હતું કે સામાવાળા નં. ૨ અને મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ

તંબોલી ૨૦૦૬ માં પરિવારના બાકીના સભ્યોથી અલગ રહેવા ગયા પછી, પતિ-પત્નીના સંબંધોમાં તિરાડ પડી હતી અને તેનું કારણ રીનાબેન સુલતાનભાઈ લાડીવાલાની વારંવારની મુલાકાતો હતી. સદર સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૩૨૨૦/૨૦૧૩ આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ પેઝિંગ છે.

૧૬. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે માત્ર મેહુલભાઈ બિપિનભાઈ તંબોલી સામે તારીખ ૨૧.૦૨.૨૦૧૨ ના રોજ ઉપરોક્ત એફ.આઈ.આર., તારીખ ૧૩.૦૮.૨૦૧૩ ના રોજ ખાનગી ફરિયાદ અને તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૪ ના રોજ હિન્દુ મેરેજ એક્ટ, ૧૯૫૫ ની કલમ ૨૪ હેઠળ અરજી દાખલ કર્યા પછી, સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૧૬.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ તેમના પતિ અને અરજદાર સામે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧ અને ૨૨ હેઠળ વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ લગ્નની તારીખ પછી ૨૩ વર્ષ કરતાં વધુ સમય પછી અને સ્વીકૃતપણે અરજદારના ઘરથી અલગ ઘરમાં રહ્યાના લગભગ ૧૦ વર્ષ પછી કાયદાનો તદ્દન દુરુપયોગ કરીને દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૧૭. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે પ્રોટેક્શન ઓફિસર દ્વારા તારીખ ૦૫.૦૪.૨૦૧૬ નો રિપોર્ટ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૮. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ દાખલ કરવાના ૧૦ વર્ષ પહેલાં અરજદાર સાથે કોઈ સહિયારા ઘરની સ્વીકૃત ગેરહાજરી હોવા છતાં, તારીખ ૦૫.૦૪.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા, વિદ્વાન રજા એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ અને જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસે પ્રોટેક્શન ઓફિસરના રિપોર્ટનું અવલોકન કરીને, અહીંના અરજદારને નોટિસ જારી કરી હતી.
૧૯. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ સાથે, સામાવાળા નં. ૨ થી ૪ એ વચગાળાની રાહત માટેની અરજી પણ દાખલ કરી હતી જેની નકલ આ સાથે જોડેલા એનેક્સર-એ (કોલી) નો ભાગ છે.
૨૦. અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં, અહીંના અરજદારે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૬૮ હેઠળ ફરિયાદ સમયમર્યાદાથી બાધિત હોવાના આધારે અરજદાર પૂરતી ફરિયાદ રદ કરવા માટે અરજી દાખલ કરી હતી; જોકે, તારીખ ૧૯.૦૭.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા, સદર અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.
૨૧. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં અરજદારને ખોટી રીતે અને બિનજરૂરી રીતે સામાવાળા બનાવવામાં આવ્યા છે, કારણ કે વાદગ્રસ્ત ફરિયાદની તારીખના ૧૦ વર્ષ પહેલાં તેઓ અને સામાવાળા નં. ૨ થી ૪ કોઈ સહિયારું ઘર ધરાવતા ન હતા, ખાસ કરીને જ્યારે ખુદ અધિનિયમ

તારીખ ૨૬.૧૦.૨૦૦૬ ના રોજ અમલમાં આવ્યો હતો એટલે કે તે વર્ષમાં, સામાવાળા નં. ૨ થી જ સામાવાળા નં. ૨ ના પતિ સાથે અલગ રહેવા ગયા હતા. તે સિવાય, અરજદાર કે જેઓ સામાવાળા નં. ૨ ના સાસુ છે તેઓ સામાવાળા નં. ૨ થી જ નું ભરણપોષણ કરવા માટે જવાબદાર કે ઉત્તરદાયી નથી.

૬. સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલિકેશન નં. ૯૭૯૯/૨૦૧૬ સામાવાળા નં. ૨ ના પતિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે. પતિએ નીચે મુજબની રાહતો માટે અરજ કરેલ છે:

૬(એ) આ અરજી દાખલ કરવા અને મંજૂર કરવા મહેરબાની કરશો.

(બી) અરજીના એનેક્સર-એ પર ભાવનગરના વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલ ક્રિમિનલ મિસ. એપિલિકેશન નં. ૧૩૧/૨૦૧૬ મારફતે ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ શરૂ કરાયેલી વાદગ્રસ્ત કાર્યવાહીને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરતી સરસિયોરરીની રિટ અથવા સરસિયોરરીના સ્વરૂપની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ અથવા હુકમ જારી કરવા મહેરબાની કરશો.

(સી) આ અરજીની સુનાવણી અને આખરી નિકાલ પેઠિંગ હોય ત્યાં સુધી, અરજીના એનેક્સર-એ પર ભાવનગરના વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ

મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલ ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૧૩૧/૨૦૧૬ ની આગળની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવા મહેરબાની કરશો.

(ડી) કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં યોગ્ય, ન્યાયી અને વ્યાજબી જણાય તેવી અન્ય અને વધુ રાહત અથવા રાહતો આપવા મહેરબાની કરશો.

૭. પતિ દ્વારા તેમની રિટ-અરજીમાં રજૂ કરવામાં આવેલો કેસ નીચે મુજબ છે:

૨.૧ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે અરજદાર અને સામાવાળા નં. ૨ ના લગ્ન વર્ષ ૧૯૯૩ માં થયા હતા. તેમના લગ્નજીવનથી, તેમને બે બાળકો છે એટલે કે આશરે ૨૦ વર્ષની ઉંમરની અનુશ્રી મેહુલ તંબોલી અને આશરે ૧૫ વર્ષની ઉંમરનો દિવ્યરાજ મેહુલ તંબોલી.

૨.૨ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે અરજદાર અને સામાવાળા નં. ૨ ને વર્ષ ૨૦૦૭ થી તેમના લગ્નજીવનમાં મતભેદો થવા લાગ્યા હતા. આવા મતભેદોના પરિણામે, અરજદાર અને સામાવાળા નં. ૨ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩બી હેઠળ પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડા લેવા સંમત થયા હતા. તેથી, તેઓ પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડા માટે તારીખ ૨૭.૦૮.૨૦૧૧ ના કરારમાં પ્રવેશ્યા હતા. સદર નોટરાઈઝ્ડ કરારમાં સામાવાળા નં. ૨ એ સ્પષ્ટપણે એક વખતનું કાયમી ભરણપોષણ સ્વીકાર્યું હતું અને ભવિષ્યના ભરણપોષણ માટેના તેમના તમામ અધિકારો જતા કર્યા હતા.

૨.૩ અરજદાર અને સામાવાળા નં. ૨ તારીખ ૨૪.૦૮.૨૦૧૧ ના ત્યારપછીના સમાધાનમાં પ્રવેશ્યા હતા, જેમાં સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૨૭.૦૮.૨૦૧૧ ના કરારની તમામ શરતો સ્વીકારી હતી અને બંને બાળકોનો કબ્જો અરજદારને આપવા માટે પણ સંમત થયા હતા.

૨.૪ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૨ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩બી હેઠળ પરસ્પર સંમતિથી છૂટાછેડા માટે સંમત થયા ન હતા અને તેથી, અરજદાર સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(૧-એ) ની જોગવાઈઓ હેઠળ ફેમિલી સૂટ દાખલ કરવા મજબૂર થયા હતા, જે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨.૫ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ ત્યારબાદ, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩ હેઠળની પેન્ડિંગ કાર્યવાહીમાં વચગાળાના ભરણપોષણ માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૨૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી. સામાવાળા નં. ૨ એ દર મહિને રૂ. ૨ લાખના વચગાળાના ભરણપોષણની માંગણી કરી હતી અને સ્ત્રીધન પરત કરવાની પણ માંગણી કરી હતી.

૨.૬ સદર અરજીમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તારીખ ૧૮.૧૧.૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા અરજદારને પત્ની માટે રૂ. ૩૫,૦૦૦/- અને પુત્રી માટે

રૂ. ૧૫,૦૦૦/- અને પુત્ર માટે રૂ. ૧૫,૦૦૦/- વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૨.૭ વિદ્વાન ફેમિલી કોર્ટના સદર હુકમને અરજદાર દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૮૧૫૮/૨૦૧૪ મારફતે પડકારવામાં આવ્યો હતો જ્યારે સામાવાળા નં. ૨-પત્નીએ ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૪૦૦૭/૨૦૧૪ દાખલ કરીને વચગાળાના ભરણપોષણમાં વધારો માંગ્યો હતો. ઉપરોક્ત બંને કાર્યવાહી એટલે કે ફર્સ્ટ અપીલ તેમજ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશનની એકસાથે સુનાવણી કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૨૮.૦૮.૨૦૧૫ ના હુકમ દ્વારા, આ નામદાર કોર્ટે ભાવનગરની વિદ્વાન ફેમિલી કોર્ટને હુકમની નકલ મળ્યાના છ મહિનાની અંદર ફેમિલી સૂટનો નિકાલ કરવાનો નિર્દેશ આપીને બંને કાર્યવાહીનો નિકાલ કર્યો હતો અને ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરાયેલ વચગાળાનું ભરણપોષણ દાવો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી ચાલુ રહેશે. વધુમાં, અરજદારને સગીર પુત્રને મળવા માટે મુલાકાતનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો હતો.

૨.૮ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે ત્યારબાદ, ફેમિલી સૂટની કાર્યવાહી ચાલી રહી છે અને ખૂબ જ આગળના તબક્કે પહોંચી ગઈ છે. પુરાવા ચાલી રહ્યા છે અને સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી રહી છે. અરજદારની તપાસ પૂર્ણ થઈ ગઈ છે.

૨.૯ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેથી, જ્યારે ફેમિલી કોર્ટની કાર્યવાહી પેન્ડિંગ છે અને ખૂબ જ આગળના તબક્કે પહોંચી ગઈ છે, ત્યારે માત્ર અરજદારને હેરાન કરવા માટે અને કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવાનો માત્ર એક પ્રયાસ કરીને, સામાવાળા નં. ૨ એ તારીખ ૧૬.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ ભાવનગરના વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ દાખલ કરી છે.

૨.૧૦ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સદર ફરિયાદમાં માંગવામાં આવેલી રાહતો આંક ૨૫ નીચેની અરજીમાં માંગવામાં આવેલી રાહતોને સમાન છે એટલે કે સ્ત્રીધન સંબંધિત તેમજ ભરણપોષણ સંબંધિત રાહતો.

૨.૧૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે એકવાર આ નામદાર કોર્ટે નિર્દેશ આપ્યો છે કે ફેમિલી સૂટનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી, ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા નિર્દેશિત વચગાળાનું ભરણપોષણ ચાલુ રહેશે, ત્યારે સામાવાળા નં. ૨ વધુ ભરણપોષણ માંગવા માટે બીજી અરજી દાખલ કરી શક્યા ન હોત કારણ કે પક્ષકારો આ નામદાર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ દ્વારા સંચાલિત થાય છે. આ માત્ર અરજદારને હેરાન કરવા અને અરજદાર પર દબાણ લાવવા માટે

સામાવાળા નં. ૨ ના હાથે કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ સિવાય
બીજું કશું નથી.

૨.૧૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ફેમિલી કોર્ટ સમક્ષના
દાવામાં, સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલી ઘણી
દલીલો ખોટી સાબિત થઈ રહી છે અને અરજદાર વિવિધ હકીકતો
બહાર લાવવા સક્ષમ છે જે અરજદારની તરફેણમાં કેસ સાબિત
કરવામાં અને સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપો
તક્કન ખોટા છે તે સાબિત કરવામાં ઘણી મદદરૂપ થશે.

૨.૧૩ તેથી, માત્ર અરજદારને હેરાન કરવા અને અરજદાર ફેમિલી
કોર્ટની સદર કાર્યવાહીમાં સફળ ન થાય તે જોવા માટે, ડોમેસ્ટિક
વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ હાલની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે.

૨.૧૪ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેમના દ્વારા કરવામાં
આવેલી પોતાની સોગંદનામા મુજબ, અરજદાર અને સામાવાળા
નં. ૨ ઓછામાં ઓછા ૨૦૧૨ થી અલગ રહે છે. ૪ વર્ષના
સમયગાળા માટે, સામાવાળા નં. ૨ એ વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ દાખલ
કરવાનું યોગ્ય માન્યું ન હતું અને અલગ થયાના ૪ વર્ષના વિલંબ
પછી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે. તેથી, વિલંબ અને
વિલંબના કારણોસર પણ, વાદગ્રસ્ત ફરિયાદ કાયદેસર અમાન્ય
ઠેરવી રદ કરવા પાત્ર છે.

૨.૧૫ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે અરજદારે વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ફોજદારી ફરિયાદ એક વર્ષના સમયગાળા પછી દાખલ કરવામાં આવી હોવાથી કાયદા હેઠળ સમયમર્યાદાથી બાધિત હોવાના આધારે રદ કરવા માટે અરજી દાખલ કરી હતી. જોકે, વિદ્વાન ફેમિલી કોર્ટ તારીખ ૧૭.૦૮.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા સદર અરજી ફગાવી દીધી હતી.

૨.૧૬ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ અરજદાર સામે તમામ પ્રકારની ખોટી કાર્યવાહી દાખલ કરી છે જેમાં આઈ-સી.આર. નં. ૩૦૮૬/૨૦૧૨ તરીકે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૪૮૮એ, ૩૨૩, ૫૦૪, ૫૦૬(૨) હેઠળ વર્ષ ૨૦૧૨ માં દાખલ કરાયેલી ફોજદારી ફરિયાદનો સમાવેશ થાય છે. એ હકીકત કે સદર ફરિયાદ વર્ષ ૨૦૧૨ માં દાખલ કરી શકાઈ હોત તે દર્શાવે છે કે હાલની ફરિયાદ કે જે ૨૦૧૨ પહેલાંના આક્ષેપો સાથે પણ સંબંધિત છે તે તે સમયે દાખલ કરી શકાઈ હોત, પરંતુ તે માત્ર પાછળથી વિચારેલા વિચાર તરીકે અને કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવા માટે જ દાખલ કરવામાં આવી છે. વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં આક્ષેપો ૨૦૧૨ પહેલાંના સમયગાળા માટેના છે જેના માટે વર્ષ ૨૦૧૬ માં ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે. વધુમાં, કોઈપણ આક્ષેપો સાચા નથી અને વાદગ્રસ્ત ફરિયાદમાં ખોટા આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા છે.

૨.૧૭ અરજદાર રજૂઆત કરે છે કે આરોપી નં. ૨-અરજદારના માતા ભારતીબેન બિપિનભાઈ તંબોલીએ આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ કિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૫૬૭૨/૨૦૧૬ મારફતે ઉપરોક્ત ફોજદારી કાર્યવાહીને પડકારી છે જેમાં આ નામદાર કોર્ટે તારીખ ૨૦.૦૮.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા નોટિસ જારી કરી છે.

૮. આમ, એવું જણાય છે કે શ્રી મેહુલ બિપિનભાઈ તંબોલી, તેમના પત્ની એટલે કે જુલીબેન એમ. તંબોલી અને તેમના બે બાળકો એટલે કે અનુશ્રી એમ. તંબોલી અને દિવ્યરાજ એમ. તંબોલી એક સુખી પરિવાર હતા જ્યાં સુધી પતિના જીવનમાં 'એક્સ' નામની બીજી સ્ત્રી ન આવી. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી જણાય છે કે 'એક્સ' બંને બાળકોને ટ્યુશન આપવાના હેતુથી પક્ષકારોના નિવાસસ્થાને આવતી હતી. પત્ની દ્વારા આક્ષેપ કર્યા મુજબ, પતિનો 'એક્સ' પ્રત્યે લગાવ વધ્યો અને પરિણામે, પત્નીનું લગ્નજીવન વિખેરાઈ ગયું. બાળકોને પણ ખૂબ ખરાબ અને શરમજનક લાગ્યું. તેઓ સંપૂર્ણપણે નિરાશ થયા છે. એવું જણાય છે કે 'એક્સ' આજની તારીખે પતિ સાથે રહે છે. આ હકીકતનો પતિ દ્વારા કે સાસુ દ્વારા ગંભીરતાથી વિરોધ કરવામાં આવ્યો નથી.

૯. આક્ષેપ કર્યા મુજબ પતિ અને સાસરિયાઓએ પત્ની અને બાળકોને હેરાન કરવાનું શરૂ કર્યું હોવાથી, પત્નીએ પતિ અને તેના સાસરિયાઓ સામે

આઈ.પી.સી. ની કલમ ૪૮૮એ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે એફ.આઈ.આર. નોંધવાનું યોગ્ય માન્યું.

૧૦. એવું જણાય છે કે પતિએ હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(જ) હેઠળ છૂટાછેડા માટે પ્રિન્સિપાલ જજ, ફેમિલી કોર્ટ, ભાવનગરની કોર્ટમાં ફેમિલી સૂટ નં. ૩૭૧/૨૦૧૩ દાખલ કર્યો હતો. પતિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા સદર ફેમિલી સૂટમાં, પત્નીએ વચગાળાના ભરણપોષણ માટે આંક ૧૪ પર અરજી દાખલ કરી હતી. પત્ની દ્વારા વચગાળાના ભરણપોષણ માટે દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી તારીખ ૧૮/૧૧/૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા ભાવનગર ખાતેની ફેમિલી કોર્ટના પ્રિન્સિપાલ જજ દ્વારા આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવી હતી. ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનો મુખ્ય ભાગ નીચે મુજબ વંચાય છે:

હુકમ

અરજી આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

અરજદારને આ અરજીની તારીખ એટલે કે ૩૧.૦૭.૨૦૧૪ થી આ અરજીના આખરી નિકાલ સુધી સામાવાળા-પત્ની જુલીબેનને વચગાળાના ભરણપોષણ તરીકે દર મહિને રૂ. ૩૫,૦૦૦/-, પુત્રી અનુશ્રીને દર મહિને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- અને પુત્ર દિવ્યરાજને દર મહિને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

અરજદારને સામાવાળા-પત્ની જુલીબેનને કાનૂની ખર્ચ પેટે રૂ.
૧૦,૦૦૦/- અને પરિવહન માટે રૂ. ૫,૦૦૦/- ચૂકવવાનો વધુ નિર્દેશ
આપવામાં આવે છે.

૧૧. એવું જણાય છે કે પક્ષકારો આ બાબતને આ કોર્ટ સમક્ષ આગળ લઈ ગયા.
વાસ્તવમાં, ભાવનગરની ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ
૧૮/૧૧/૨૦૧૪ ના સંયુક્ત હુકમને પડકારતી અનુક્રમે પત્ની અને પતિ
દ્વારા ક્રોસ-અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ
દ્વારા રિટ-અરજ સાથે ફર્સ્ટ અપીલની સુનાવણી કરવામાં આવી હતી. એક
સંયુક્ત હુકમ દ્વારા, બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની ફર્સ્ટ અપીલ
અને અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ
દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૮/૦૯/૨૦૧૫ નો હુકમ નીચે મુજબ વંચાય
છે:

“૧. આ ભાવનગરની ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ
૧૮.૧૧.૨૦૧૪ ના સંયુક્ત હુકમને પડકારતી અનુક્રમે પત્ની અને
પતિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ક્રોસ અપીલ છે. પતિએ વિવિધ
કારણોસર પત્ની પાસેથી છૂટાછેડા માંગતો ફેમિલી સૂટ નં.
૩૭૧/૨૦૧૩ દાખલ કર્યો છે. આવી અરજી પેન્ડિંગ હોવાથી,
પત્નીએ આંક ૧૪ પર અરજી કરી અને હિન્દુ મેરેજ એક્ટની કલમ
૨૪ હેઠળ વચગાળાના ભરણપોષણ માટે અરજ કરી. પત્નીના

જણાવ્યા મુજબ, પતિ કૌટુંબિક વ્યવસાયોમાં તેની સંડોવણીથી નોંધપાત્ર આવક મેળવી રહ્યો હતો. પતિ વિવિધ કંપનીઓમાં ડિરેક્ટર છે અને નિયમિત મહેનતાણું મેળવે છે. પતિના જણાવ્યા મુજબ, પત્ની દ્વારા પતિની આવકનું અનુમાન અતિશયોક્તિભર્યું છે અને એક કરાર હેઠળ, તેમણે તેના ભરણપોષણ પેટે રૂ. ૫૫ લાખ ચૂકવ્યા છે.

૨. ફેમિલી કોર્ટે, તારીખ ૧૮.૧૧.૨૦૧૪ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, પત્ની અને તેની સાથે રહેતા બે બાળકોને વચગાળાના ભરણપોષણ માટે નીચે મુજબના નિર્દેશો આપ્યા હતા:

અરજી આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

“અરજદારને આ અરજીની તારીખ એટલે કે ૩૧.૦૭.૨૦૧૪ થી આ અરજીના આખરી નિકાલ સુધી સામાવાળા-પત્ની જુલીબેનને વચગાળાના ભરણપોષણ પેટે દર મહિને રૂ. ૩૫,૦૦૦/-, પુત્રી અનુશ્રીને દર મહિને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- અને પુત્ર દિવ્યરાજને દર મહિને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

અરજદારને સામાવાળા-પત્ની જુલીબેનને કાનૂની ખર્ચ પેટે રૂ.
૧૦,૦૦૦/- અને પરિવહન માટે રૂ. ૫,૦૦૦/- ચૂકવવાનો વધુ
નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

આ અરજીનો ખર્ચ પરિણામ પર રહેશે.

આજે ખુદી અદાલતમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું, એટલે કે
નવેમ્બર, ૨૦૧૪ ના ૧૮મા દિવસે.....”

૩. પત્નીએ વચગાળાના ભરણપોષણમાં વધારો માંગતી ફર્સ્ટ અપીલ
દાખલ કરી છે. પતિએ પત્ની અને બાળકોની તરફેણમાં
વચગાળાના ભરણપોષણની રકમને પડકારતી રિટ પિટિશન
દાખલ કરી છે.
૪. વકીલો સાથે થોડી ચર્ચા કર્યા પછી, અમે એક ફોર્મ્યુલા પ્રસ્તાવિત
કરી, જે મુજબ ફેમિલી કોર્ટ બંને પક્ષોના સહકારને આધીન રહીને છ
મહિનાની અંદર સમગ્ર ફેમિલી સૂટનો નિકાલ કરશે અને તે
દરમિયાન, ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલી વચગાળાના
ભરણપોષણની હાલની ફોર્મ્યુલા જાળવી રાખશે. સૂચનાઓ હેઠળ
બંને પક્ષો આ વ્યવસ્થા માટે સંમત થયા હતા. જોકે, વકીલ શ્રી
સોપારકરે રજૂઆત કરી હતી કે પતિની તરફેણમાં બાળકોની
મુલાકાતના હુકમ છતાં, પત્નીએ આવી મુલાકાતોની મંજૂરી આપી

નથી. વકીલ શ્રી શાહે રજૂઆત કરી હતી કે તિરસ્કારનો આક્ષેપ કરતી પતિ દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજીમાં આ મુદ્દો ફેમિલી કોર્ટ સમક્ષ મોટો છે. આ મુદ્દા પર કોઈપણ ચર્ચામાં પ્રવેશ્યા વિના, જ્યાં સુધી ફેમિલી કોર્ટ તિરસ્કાર માટેની તેમની અરજીનો નિર્ણય ન કરે ત્યાં સુધી પતિ તેના બાળકોની મુલાકાત લઈ શકે તે માટે અમે એક એક-હોક ફોર્મ્યુલા પ્રદાન કરીશું.

૫. સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ બંને કાર્યવાહીનો નીચે મુજબની શરતોએ નિકાલ કરવામાં આવે છે:

(૧) ફેમિલી કોર્ટ, ભાવનગરને આ હુકમ મળ્યાની તારીખથી છ મહિનાની અંદર ફેમિલી સૂટ નં. ૩૭૧/૨૦૧૩ નો નિકાલ કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે;

(૨) બંને પક્ષો આવા વહેલા નિકાલ માટે સહકાર આપશે;

(૩) તારીખ ૧૮.૧૧.૨૦૧૪ નો વચગાળાના ભરણપોષણનો હુકમ યથાવત રહેશે;

(૪) આ બંને પક્ષોના અધિકારો અને રજૂઆતોને પૂર્વગ્રહ રાખ્યા વિના છે. અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અમે ખુદ ફર્સ્ટ અપીલની કાયદેસરતાની તપાસ કરી નથી.

- (૫) પતિ વાદગ્રસ્ત હુકમમાં નક્કી કર્યા મુજબ પત્ની અને બાળકોને વચગાળાનું ભરણપોષણ ચૂકવવાનું ચાલુ રાખશે. જો કોઈ બાકી રકમ હોય, તો તેનો કોઈપણ વિલંબ વિના નિકાલ કરવામાં આવશે;
- (૬) વચગાળાની વ્યવસ્થા તરીકે, બાળકોની મુલાકાત માટે તારીખ ૧૯.૦૩.૨૦૧૪ ના ફેમિલી કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમના ચાલુ રાખવાના ભાગરૂપે, એવી જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે:
- (૧) પતિ તેની પુત્રી સાથે વાતચીત કરી શકે છે, જેણે હવે પુખ્તાવસ્થા પ્રાપ્ત કરી લીધી છે, જો તે ગાંધીનગર ખાતે કોઈપણ રવિવારે અથવા રજાના દિવસે પિતાને મળવા તૈયાર હોય કે જ્યાં અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે તે તેના ઉચ્ચ અભ્યાસ કરી રહી છે. જો પુત્રી ટેલિફોનિક રીતે અથવા ઇ-કમ્યુનિકેશન દ્વારા જવાબ આપે છે, તો પિતા માટે આવી મુલાકાત ગોઠવવાનું ખુલ્લું રહેશે, જોકે, એવી ખાતરી કરીને કે આવી મુલાકાત તેના અભ્યાસમાં દખલ ન કરે;
- (૨) પુત્રના સંબંધમાં, અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે તે આશરે ૧૪ વર્ષનો છે. પતિને પુત્રને મળવાના હેતુથી દર રવિવારે સવારે ૧૦.૦૦ થી ૧૨.૦૦ વાગ્યાની વચ્ચે પત્નીના વર્તમાન નિવાસસ્થાને જવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે. જો પુત્ર તૈયાર

હોય, તો પત્નીની ગેરહાજરીમાં પતિને પુત્ર સાથે ઓછામાં ઓછી ૧૫ મિનિટની એકાંત મળશે. જો ત્યારબાદ પુત્ર પિતા સાથે જવા તૈયાર હોય, તો જ્યાં સુધી પુત્ર ઈચ્છે ત્યાં સુધી અથવા ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત સમય સુધી, બેમાંથી જે વહેલું હોય તે સુધી પિતા તેને બહાર લઈ જવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે.

જો કોઈ રવિવારે પુત્ર કોઈ અભ્યાસેતર અથવા વ્યક્તિગત પ્રવૃત્તિમાં રોકાયેલ હોય, તો પત્ની તે વિશે ટેલિફોન દ્વારા પતિને જાણ કરશે.

(૩) સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ સંપૂર્ણપણે એક વચગાળાની વ્યવસ્થા છે અને ફેમિલી કોર્ટ આ અવલોકનોમાંથી કોઈપણને ધ્યાનમાં લીધા વિના મુલાકાત હુકમના કથિત ભંગ માટે પેઝિંગ કાર્યવાહીનો નિર્ણય કરશે.

૬. ફર્સ્ટ અપીલ અને રિટ પિટિશનનો તદનુસાર નિકાલ કરવામાં આવે છે. નોટિસ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.”

૧૨. એવું જણાય છે કે ત્યારબાદ, પત્ની અને બંને બાળકોએ ભાવનગરના વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૧૩૧/૨૦૧૬ દાખલ કરીને ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરી હતી. પતિ તેમજ સાસુ સામે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી. બીજા એડિશનલ સિવિલ જજ અને જ્યુડિશિયલ

મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, ભાવનગરે પત્ની અને બંને બાળકો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીની નોંધ લીધી હતી અને તારીખ ૦૫/૦૪/૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા પ્રોટેક્શન ઓફિસરનો રિપોર્ટ માંગ્યો હતો. પ્રોટેક્શન ઓફિસરનો રિપોર્ટ મળ્યા પછી અને તેનું અવલોકન કર્યા પછી, સંબંધિત કોર્ટે પતિ અને સાસુને નોટિસ જારી કરી હતી.

૧૩. ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા અને અહીંના બે રિટ-અરજદારોને નોટિસ જારી કરવાના હુકમથી અસંતુષ્ટ થઈને, કાર્યવાહી રદ કરવાની અરજ કરતી આ બે રિટ-અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૧૪. સાસુ એટલે કે સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૫૬૭૨/૨૦૧૬ ના રિટ-અરજદાર તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાનાવટીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ પત્ની દ્વારા શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહી કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કશું નથી. શ્રી નાનાવટીની મુખ્ય દલીલ એ છે કે સાસુ સામેની કાર્યવાહી ટકી શકે તેવી નથી. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલના જણાવ્યા મુજબ, લગ્નના અસ્તિત્વ દરમિયાન અને તેના પતિના જીવનકાળ દરમિયાન પત્નીનો કોઈપણ અધિકાર પતિ સામે છે અને તે સાસુ સામે કોઈપણ રાહતનો દાવો કરી શકતી નથી કારણ કે પત્નીનું ભરણપોષણ કરવાની જવાબદારી પતિ પર છે.

૧૫. શ્રી નાનાવટીએ રજૂઆત કરી હતી કે સ્વીકાર્યા વિના ક્ષણભર માટે માની લઈએ કે પત્ની તેની સાસુ પાસેથી વળતરનો દાવો કરી શકે છે, તો પણ આવો અધિકાર કાયદા હેઠળ સમયમર્યાદાથી બાધિત છે કારણ કે નિર્વિવાદપણે, ૨૦૦૬ પછી સામાવાળા નં. ૨ અને રિટ-અરજદાર વચ્ચે કોઈ ઘરેલું સંબંધ કે સહિયારું ઘર ન હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સાસુ હોવાના કારણે રિટ-અરજદારે તારીખ ૨૬/૧૦/૨૦૦૬ ના રોજ અધિનિયમ અમલમાં આવ્યો તે પહેલાં અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરતી કોઈ હિંસા આચરી હોવાનું કહી શકાય નહીં. આ દલીલ એ આધાર પર આગળ વધે છે કે સામાવાળા નં. ૨ એ ૨૦૦૬ થી તેના બાળકો અને પતિ સાથે તેના સાસરિયાઓથી અલગ રહેવાનું શરૂ કર્યું હતું.

૧૬. એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ એસ.સી. ૧૧૧૮ માં અહેવાલ થયેલ એસ.આર. બત્રા અને અન્ય વિ. શ્રીમતી તરુણા બત્રા ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે રિટ-અરજદાર પાસે અધિનિયમના અર્થમાં સહિયારું ઘર ન હતું. ઉપર જણાવેલા આવા સંજોગોમાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નાનાવટીએ રજૂઆત કરી હતી કે રિટ-અરજીમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂર કરવી જોઈએ અને જ્યાં સુધી સાસુનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી કાર્યવાહી રદ કરવી જોઈએ.

૧૭. પતિ એટલે કે સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૯૭૯૯/૨૦૧૬ ના રિટ અરજદાર તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સોપારકરે રજૂઆત કરી હતી કે ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ પત્ની અને બાળકો દ્વારા શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહી કાયદાની પ્રક્રિયાના ઘોર દુરુપયોગ સિવાય બીજું કશું નથી. શ્રી સોપારકરે રજૂઆત કરી હતી કે આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૮/૦૯/૨૦૧૫ નો ઉપરોક્ત સંદર્ભિત હુકમ પોતે જ બોલે છે. પતિ તેમના ભરણપોષણ માટે પત્ની અને બંને બાળકોને દર મહિને રૂ. ૬૫,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવી રહ્યો છે અને તેમને રહેવાની વ્યવસ્થા પણ પૂરી પાડવામાં આવી છે. આવા સંજોગોમાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલના જણાવ્યા મુજબ, સંબંધિત કોર્ટ દ્વારા ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ હવે કોઈ વધુ રાહત આપી શકાય નહીં. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સોપારકરે અરજ કરી હતી કે પતિ દ્વારા દાખલ કરાયેલ રિટ-અરજીમાં યોગ્યતા હોવાથી, તેને મંજૂર કરવી જોઈએ અને કાર્યવાહી રદ કરવી જોઈએ.

૧૮. બીજી તરફ બંને રિટ-અરજીઓનો પત્ની અને બંને બાળકો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી જય ઠક્કર દ્વારા ભારપૂર્વક વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. શ્રી ઠક્કરે રજૂઆત કરી હતી કે પત્ની અને બંને બાળકો દ્વારા શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહી પ્રારંભિક તબક્કે છે. સંબંધિત કોર્ટે હજુ સુધી ગુણદોષના આધારે બાબતનો નિર્ણય કરવાનો બાકી છે. અત્યાર સુધી કોઈપણ પક્ષકારો દ્વારા કોઈ પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી. આવા

સંજોગોમાં, વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, શરૂઆતના તબક્કે જ કાર્યવાહીને રદ કરવી યોગ્ય રહેશે નહીં. શ્રી ઠક્કરે પત્ની અને બંને બાળકો દ્વારા દાખલ કરાયેલી કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૧૩૧/૨૦૧૬ માં પેરા ૧૧, ૨૬ અને ૨૭ માં સમાવિષ્ટ નીચે મુજબના કથનો પર આધાર રાખ્યો હતો. પેરા ૧૧, ૨૬ અને ૨૭ નું સાચું અંગ્રેજી ભાષાંતર નીચે મુજબ છે:

(૧૧) પરિશિષ્ટમાં વર્ણવ્યા મુજબ સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ ના કબજામાં અરજદાર નં. ૨ અને ૩ નું તમામ સ્ત્રીધન, કરિયાવરનું ફર્નિચર, કપડાં અને દાગીના, કિંમતી ભેટો અને ઘરેણાં, કિંમતી ચીજવસ્તુઓ, મૂલ્યવાન દસ્તાવેજો અને શૈક્ષણિક પ્રમાણપત્રો, બેંક પાસબુક, ચેકબુક, એફ.ડી. છે. અરજદારોની તમામ ભેટો, દાગીના અને કિંમતી ઘરેણાં સામાવાળા નં. ૨ ના કબજામાં અને સામાવાળા નં. ૨ તથા અરજદાર નં. ૧ ના સંયુક્ત લોકરમાં છે. માત્ર સામાવાળા નં. ૨ જ આ સંયુક્ત લોકર ચલાવે છે અને તેની ચાવી પણ તેમના કબજામાં છે. અરજદાર નં. ૧ દ્વારા વારંવાર વિનંતી કરવા છતાં, આ કેસના સામાવાળાએ આજ સુધી અમારું સ્ત્રીધન અને કિંમતી ઘરેણાં પરત કર્યા નથી અને દરેક વખતે તેમણે જણાવ્યું કે, 'પહેલા મને છૂટાછેડા આપો, પછી તમને આ બધું મળશે, નહિતર તમને કશું મળશે નહીં'.

(૨૬) ઉપરોક્ત વિગતોમાં, સામાવાળા પેઢીઓથી ખૂબ જ શ્રીમંત છે.

મારી સાથે લગ્ન પછી પણ, સામાવાળા નં. ૧ એ તેમના વ્યવસાયમાં પ્રગતિ કરી છે. તેઓ રીના નામની સ્ત્રીના સંપર્કમાં આવ્યા પછી અને પરિવારના સભ્યોને તે અંગે જાણ થયા પછી, ઉપર જણાવ્યા મુજબ તારીખ ૨૧/૦૨/૨૦૦૨ ના રોજ, સામાવાળા નં. ૧ એ તે સમયે બે સગીર બાળકો સાથે અરજદારોને કોઈપણ કાયદેસરના આધાર વિના ઘરમાંથી કાઢી મૂક્યા હતા. અમને મધરાતે કાઢી મૂકવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, તેમણે તારીખ ૦૩/૦૩/૨૦૧૨ ના રોજ ગેરકાયદેસર અને ડરાવનારી નોટિસ મોકલી હતી. આ નોટિસ દ્વારા, અમને ઘરમાં પ્રવેશતા અટકાવવામાં આવ્યા હતા. અમે તેનો જવાબ તારીખ ૧૯/૦૩/૨૦૧૨ ના રોજ આપ્યો હતો. જોકે, આજ સુધી તેઓ અમને ઘરમાં પ્રવેશવા દેતા નથી અને ધમકી આપે છે. ત્યારબાદ, પક્ષકારો વચ્ચે ફરિયાદો અને કાનૂની વિવાદો ચાલુ રહ્યા છે. હાલમાં, સામાવાળા અથવા તેમના પરિવારના સભ્યોએ અરજદારો માટે રહેવાની વ્યવસ્થા કરી નથી. અરજદારો અને સગીર બાળકો સામાવાળા અને તેમના સૌથી વડીલ સભ્ય બિપિનભાઈ, અથવા તેમના અન્ય પરિવારના સભ્ય વૈભવભાઈ હાલમાં જેવી જીવનશૈલી જીવી રહ્યા છે તેવી જ જીવનશૈલી માટે હકદાર છે. વધુમાં, સામાવાળા નં. ૨ એ બળજબરીથી લોકરમાં પોતાનું નામ દાખલ

કરાવી દીધું હતું, જેમાં મારી અંગત ચીજવસ્તુઓ, ઘરેણાં, સંયુક્ત વસ્તુઓ વગેરે હતા. અને અમને કાઢી મૂકતી વખતે, તેમણે આ લોકરની ચાવી દિલબહાર બંગલામાં રાખી હતી, જ્યાં અમે રહેતા હતા. બંને સામાવાળાઓએ આજ સુધી મને સદર ચાવી આપી નથી. વધુમાં, પત્રકમાં વર્ણવેલી નીચે મુજબની ચીજવસ્તુઓ અમારા હક અને હિતનો વિષય છે, અને અમને તેનો ઉપયોગ કરવાથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા છે.

લગ્ન સમયે અરજદાર નં. ૧ ને ભેટમાં આપવામાં આવેલી સ્ત્રીધન અને કરિયાવરની વસ્તુઓ નીચે મુજબ છે:

પરિશિષ્ટ-એ- સ્ત્રીધનની વિગતો

ક્રમ નં.	વસ્તુઓની વિગતો	હાલના કબજાની સ્થિતિ
૧	હીરાનો સેટ - ૧, ગળાનો હાર - ૧, બ્રેસલેટ - ૧, કાનની બુટ્ટી - ૨, વીંટી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨	જડતર સોનાનો સેટ - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩	ગોલ્ડ સેટ - ૧, ગળાનો હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧, વીંટી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪	સોનાનો સેટ - ૧ (દુબઈ મેક), ગળાનો હાર - ૧, બંગડી - ૨, કાનની બુટ્ટી - ૧ જોડી, વીંટી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫	પોતલિયા સાથેની સોનાની બંગડીઓ - ૪ (દુબઈ મેક)	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

૬	સોનાનું કડું - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૭	સોનાની બંગડીઓ - ૪	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૮	કાનની બુટ્ટી - ૧૦ જોડી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૯	સોનાની વીંટી - ૧૦ થી ૧૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૦	સોનાની ગિનીનો સેટ - ૧ (નિશિથભાઈ - બીનાબેન તરફથી ગિની પેન્ડન્ટ)	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૧	નિશિથભાઈ - બીનાબેન તરફથી ગિની પેન્ડન્ટનો ગળાનો હાર સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૨	સગાઈમાં ૧૦ તોલાનો સોનાનો સેટ, પેન્ડન્ટ, બુટ્ટી, ૨ બંગડી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૩	૧૦ ગ્રામ સોનાની ગિની - બાદમાં તેને પેન્ડન્ટ બનાવવામાં આવ્યું	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૪	ગિનીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૫	હીરાની બાલી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૬	અરજદાર અને અનુશ્રી તરફથી હીરાની ચોરસ બંગડી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૭	સોનાનો હાર અને સૂરજ બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૮	સોનાની બુટ્ટી - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૯	૫ તોલાની સોનાની ચેઈન	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૦	ગણપતિની સોનાની મૂર્તિ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

		લોકરમાં)
૨૧	નારંગી મોતીનું મંગળસૂત્ર (લગ્ન વખતે ભારતીબેનની માતા દ્વારા આપવામાં આવેલ)	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૨	બ્લુ કાચવાળું સોનાનું બ્રેસલેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૩	સગાઈ અને લગ્ન વચ્ચેના સમયગાળામાં આપવામાં આવેલ સોનાનું પેન્ડન્ટ અને બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

પરિશિષ્ટ-બી - ક્રિયાવરની વિગતો (પિયર પક્ષ તરફથી)

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	સોનાનો સેટ - ૧, લાંબી ચેઈન - ૧, પોતલિયા સાથેની બંગડીઓ - ૨, સેટ સાથે બુટ્ટીની જોડી - ૧, વીંટી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨	સોનાનો સેટ - ૧, ગળાનો હાર - ૧, બંગડીઓ - ૪, બુટ્ટીની જોડી - ૧, વીંટી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩	રિયલ હીરાનો સેટ - ૧, પેન્ડન્ટ સાથેનો હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૪	રિયલ હીરાવાળું બ્રેસલેટ - ૧	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૫	ગોલ્ડન સેટ - ૧ (એડી) લાલ મોતીનો હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬	રિયલ હીરાની નથણી (સાત નંગવાળી)	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૭	સોનાનું કડું - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૮	સોનાનો ચાપીનો ઝૂડો - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૯	સોનાનો ટીકો	સામાવાળા પાસે (બેંક

		લોકરમાં)
૧૦	સોનાનો મોર સેટ - ૧, હાર - ૧, બ્રેસલેટ - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૧	લાલ ચોકીનો ગોલ્ડન સેટ - ૧, ચેઇન - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૨	ગોલ્ડન ગાર્નેટ (એડી) હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૩	ગોલ્ડન ટોપ્સ સેટ - ૧, પેન્ડન્ટ સાથેનો હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૪	સોનાની લાલ બંગડી - ૧ જોડી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૫	મોતીનો સેટ - ૧, પેન્ડન્ટ સાથે ૨ સેરનો હાર - ૧, કાનના ઝુમ્મર - ૧ જોડી, બંગડીઓ - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૬	મંગળસૂત્ર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૭	એક ચાંદીનો સેટ (ઝૂડો ધરાવતો) હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૮	ડાયમંડ મોતીનો સેટ (એડી) - ૧, હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૯	ચાંદીનો સેટ - ૧ (એડી), પેન્ડન્ટ - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧, વીંટી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૦	ચાંદીનો (માણેક) સેટ - ૧, હાંસડી - ૧, બ્રેસલેટ - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧, વીંટી - ૧, નથણી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૧	સફેદ ચોકીનો સેટ - ૧ (એડી) હાર - ૧, વીંટી - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૨	કલ્ચર મોતીનો સેટ - ૧, ૩ સેરવાળો હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧, છૂટો નંગ - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૩	કલ્ચર મોતીનો સેટ - ૧, ૨ સેરવાળો હાર - ૧, બુટ્ટીની જોડી - ૧, છૂટો નંગ - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

૨૪	ચાંદીનો હાંસડી સેટ - ૧, હાર - ૧, બુટ્ટી સેટ - ૧, બ્રેસલેટ - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૫	ગળાનો હાર સેટ - ૧, હાર - ૧, ૧ સેરવાળી બુટ્ટીની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૬	લાંબો ચાંદીનો ચાવીનો ઝૂડો (ઓક્સિડાઇઝ્ડ)	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૭	ચાંદીની થાળી - ૧	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૨૮	બે ચાંદીના વાટકા - ૨	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૨૯	ચાંદીનો જગ - ૧	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૦	ચાંદીની ચમચી - ૨	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૧	કંકાવટી - એક કટકવાળી (ચાંદીની)	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૨	ચાંદીના ઝાંઝરની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૩	ચાંદીના ઝાંઝરની જોડી - ૧	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૪	ચાંદીના કબૂતરની જોડી - ૨	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)

પરિશિષ્ટ-સી - અનુશ્રીના જન્મ સમયે સાસરી પક્ષ તરફથી આપવામાં આવેલી

વસ્તુઓની યાદી

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	સોનાનું બ્રેસલેટ, બંગડી અને બુટ્ટી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

પરિશિષ્ટ-ડી - દિવ્યરાજના જન્મ સમયે સાસરી પક્ષ તરફથી આપવામાં આવેલી

વસ્તુઓની યાદી

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	૫ ગ્રામની બનેલી સોનાની ચેઈન - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨	ચાંદીની થાળી, વાટકો, ચમચી, ગ્લાસ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)

પરિશિષ્ટ-ઈ - અનુશ્રીના જન્મ સમયે પિંચર પક્ષ તરફથી આપવામાં આવેલી

વસ્તુઓની યાદી

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	સોનાની બુટ્ટી - ૧૫ થી ૨૦	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨	સૂરજ કડું - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩	કડું - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪	ચેઈન - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫	હીરાની બુટ્ટી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬	ઝૂંકાર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૭	અરજદારને આપેલા ૨૦ ગ્રામના ૫ સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

પરિશિષ્ટ-એફ - દિવ્યરાજના જન્મ સમયે પિંચર પક્ષ તરફથી આપવામા આવેલી

વસ્તુઓની યાદી

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	સોનાનો વાઘનખ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨	સોનાનો કંદોરો - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩	સૂરજ કડું - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪	સોનાનું કડું - ૨	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫	૨૦ ગ્રામ સોનાના ૫ સેટ, તેમાંથી એક રિયલ ડાયમંડનો બનેલો છે	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

વધુમાં, પ્રસંગોએ અરજદાર અને બાળકોને આપવામાં આવેલી ભેટો નીચે મુજબ

છે.

પરિશિષ્ટ-જી

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	અનુશ્રીના નામવાળી સોનાની ચેઈન	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨	હીરાનું બ્રેસલેટ - માતા દ્વારા અનુશ્રીના જન્મદિવસ પર આપેલ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩	ઘંટડીવાળું ડાયમંડ પેન્ડન્ટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

૪	શ્રીનાથજીનું રિયલ ડાયમંડ પેન્ડન્ટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫	પ્લેનનું પેન્ડન્ટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬	મેઘરાજના જનોઈ પ્રસંગે દિવ્યરાજને આપેલી ચેઈન	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૭	મેઘરાજના જનોઈ પ્રસંગે અરજદારના પિયર પક્ષ દ્વારા પેન્ડન્ટ બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૮	સોનાની ચેઈન - ૭, લગ્નમાં ભેટ તરીકે	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૯	સોનાની ગિની - ૧ ગ્રામ, ૨ ગ્રામ, ૫ ગ્રામ, ૮ નંગ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૦	ડાયમંડ સોલિટર સેટ, હાર	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૧૧	ચાંદીનો ગ્લાસ - વાટકો - ચમચી, લગ્નમાં અને બાળકોના જન્મના પ્રસંગોએ મિત્રો દ્વારા ભેટમાં આપેલા મુખવાસના બોક્સ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૧૨	ગણપતિની સોનાની મૂર્તિ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૩	મોતીના ૩ સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૪	કાળા મોતીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૫	ગુલાબી મોતીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૬	બુટ્ટી સાથે મોતીના ઝૂમખાના ૨ સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૭	ગુલાબી મોતીની ચેઈન	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

૧૮	સફેદ મોતી અને વાટકીવાળું સોનાનું મંગળસૂત્ર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૧૯	ચોરસ જડતરવાળું વિલાંડીનું પેન્ડન્ટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૦	બ્લુ મીના બોલવાળું પેન્ડન્ટ - બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૧	સિંગલ મોતીનું પેન્ડન્ટ - બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૨	દિવ્યરાજને ૩ સોનાની વીંટી, તેમાંથી ૨ કડા છે	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૩	પરવાળાનો સોનાનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૪	પ્રથમ વર્ષગાંઠ પર ૪ ચાંદીના ગ્લાસ, ચાંદીનો જગ - ૧	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૨૫	ઉત્તરાયણ પર સોનાનો હાર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૬	સોનાનો હાર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૭	હીરાનું મંગળસૂત્ર - ૧, મોતીનું મંગળસૂત્ર - ૧, સોનાનું મંગળસૂત્ર - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૮	બૈજુજીભાઈના લગ્નમાં ૭ તોલાના ૩ સોનાના બ્રેસલેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨૯	ઘરના વાસ્તુ પર દુબઈ મેકનો વ્હાઈટ સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩૦	૧૨ વાટકી, ૧૨ ચમચી, ૬ થાળી, ૬ ગ્લાસ, ઢાંકણાવાળો વાટકો, ૧ રાઈસ પ્લેટ, ૪ તાવિથા ધરાવતો ચાંદીનો ડિનર સેટ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૧	દુબઈથી ૬ બંગડીઓનો સેટ (મેઘરાજના જનોઈ પ્રસંગે)	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)

૩૨	જયા - પાર્વતી વ્રત દરમિયાન આપેલા ૨ ચાંદીના ગ્લાસ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૩	૨-૩ ચાંદીના નાળિયેર	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૪	સ્વસ્તિકવાળું ડાયમંડ પેન્ડન્ટ અને બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૫	રિયલ ડાયમંડનું કડું (વર્ષગાંઠ પર)	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૬	ડાયમંડ પેન્ડન્ટ અને બુટ્ટીનો સેટ - ૪	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૩૭	સોનાના બિસ્કિટ - ૨	સામાવાળા પાસે (એક દિલબહાર બંગલામાં, બીજું બેંક લોકરમાં)
૩૮	હીરાની બુટ્ટીના ૮ સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩૯	બધી આંગળીઓ માટે સોનાની વીંટીઓનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૦	પરવાળાનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૧	સોના અને હીરાનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૨	હીરાના પાંચ નાના સેટ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૪૩	૨ દુબઈ મેકની સોનાની ચેઈન	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૪	હાર્ટ આકાર ધરાવતા સોનાના પેન્ડન્ટ - ૩ (દુબઈ મેક)	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૫	સોનાની બંગડીઓ - ૨ (દુબઈ મેક)	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

૪૬	સોનાનો હાર - બુટ્ટી વગરનો	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૭	સોનાની વીંટીવાળું કડું	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૮	મોતી અને સ્વસ્તિકનો ગોલ્ડન ચોકર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪૯	સફેદ મોતી અને વાટકી અને બુટ્ટીવાળું સોનાનું મંગળસૂત્ર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૦	ચોરસ જડતરવાળું વિલાંડીનું પેન્ડન્ટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૧	બ્લુ મીના બોલવાળી બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૨	સિંગલ મોતીનો પેન્ડન્ટ સેટ અને બુટ્ટીનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૩	૭ કરડાવાળો સોનાનો સંયુક્ત કરડો	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૪	પોલકીવાળું ડાયમંડ પેન્ડન્ટ	સામાવાળા પાસે (દિલબહાર બંગલામાં)
૫૫	સોનાનો સેટ - ૨ નંગ - સીમંત પર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૬	વી આકારવાળી સોનાની ચેઇન	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૭	ચોટલા માટે સોનાનું બકલ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૮	એમ અંકિત સોનાનું કડું, જે અંકિત સોનાનું કડું	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫૯	લાંબી ચેઇનવાળું ગોલ્ડન ઝુમ્મર અને મોતીની સેરવાળો પેન્ડન્ટ સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬૦	સફેદ વલાંડીવાળી મોતીની બુટ્ટી	સામાવાળા પાસે (બેંક

		લોકરમાં)
૬૧	કાળા મોતી અને સોનાની ચેઈનવાળો હાર	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬૨	સૂરજ સ્વસ્તિકવાળી મોતીની બંગડી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬૩	ખાખો મોતીની સોનાની બુટ્ટી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬૪	ડાયમંડ મોતીનું પેન્ડન્ટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૬૫	વિલાંડી જડતરનું પેન્ડન્ટ - ૧	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

અરજદાર દ્વારા તેમના સ્ત્રીધનની રકમમાંથી ખરીદેલી વસ્તુઓની વિગતો

પરિશિષ્ટ-એચ

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	લાલ માછોકવાળો વિલાંડી જડતરનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૨	સોનાના મોરનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૩	વિલાંડી સફેદ જડતરનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૪	રિયલ ડાયમંડની ૨ બંગડી	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)
૫	સફેદ અને લીલા વિલાંડી જડતરનો સેટ	સામાવાળા પાસે (બેંક લોકરમાં)

પરિશિષ્ટ-આઈ

ક્રમ નં.	વસ્તુની વિગત	હાલના કબજાની વિગતો
૧	અરજદાર પહેલાં દિલબહાર બંગલે રહેતા હતા ત્યાં ડ્રેસિંગ રૂમમાં કપડાં, કિંમતી ભેટો, ચૂંટણી ઓળખકાર્ડ, ડ્રાઈવિંગ લાયસન્સ, પાન કાર્ડ, કલબ મેમ્બરશિપ કાર્ડ જેવા સરકારી દસ્તાવેજો, અરજદારના શૈક્ષણિક પ્રમાણપત્રો, ડ્રોઈંગ રૂમના કબાટમાંની તમામ વસ્તુઓ.	સામાવાળા પાસે

(૨૭) ઉપરોક્ત વિગતો મુજબ, બંને સામાવાળાઓ અને બિપિનભાઈ તથા પરિવારના અન્ય સભ્યોએ અરજદારોને હેરાન કર્યા છે. લગ્ન પછી આજ સુધી મારી સાથે ઘરેલું હિંસા આચરવામાં આવી છે. તેઓએ ઉપરોક્ત દર્શાવેલ સ્થાવર મિલકત બળજબરીથી પોતાના કબજામાં રાખી છે. વધુમાં, મારું સ્ત્રીધન અને મારા બાળકોની ભેટ તથા અન્ય સ્થાવર મિલકત સામાવાળા અને તેમના પરિવારના સભ્યોના કબજામાં રાખવામાં આવી છે અને તે દ્વારા તેઓએ મને માનસિક ત્રાસ આપ્યો છે અને એવી પરિસ્થિતિ ઊભી કરી છે કે હું મારી ચીજવસ્તુઓ અને મિલકતનો ઉપયોગ ન કરી શકું અને તેઓએ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટની જોગવાઈઓ મુજબ ગુના કર્યા છે. તેથી, હું સામાવાળાઓ સામે તમારી સમક્ષ હાલની ફરિયાદ દાખલ કરવા મજબૂર થઈ છું.

૧૯. શ્રી ઠક્કરે રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, અદાલતો પાસેથી વધુ સંવેદનશીલ અભિગમની અપેક્ષા રાખવામાં આવે

છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે પરિવારમાં બનતી કોઈપણ પ્રકારની હિંસાનો ભોગ બનેલી મહિલાઓના બંધારણ હેઠળ ખાતરી આપવામાં આવેલા અધિકારોનું વધુ અસરકારક રક્ષણ પૂરું પાડવા માટે સદર અધિનિયમ બનાવવામાં આવ્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે “ઘરેલું હિંસા” ની વ્યાખ્યામાં હિંસાની વિશાળ શ્રેણી આવરી લેવામાં આવી છે, જે તેના દાયરામાં “આર્થિક શોષણ” ને સમાવી લે છે અને “આર્થિક શોષણ” શબ્દોના, જેમ કે જોગવાઈઓ દર્શાવે છે તેમ, ઘણા પાસાં છે. ૨૦૧૬ (૨) એસ.સી.સી. ૭૦૫ માં અહેવાલ થયેલ ‘ફૃષ્ટ ભટ્ટાચારજી વિ. સારથી ચૌધરી અને અન્ય’ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના તાજેતરના ચુકાદા પર આધાર રાખીને, શ્રી ઠક્કરે રજૂઆત કરી હતી કે પતિ અથવા તેના પરિવાર દ્વારા સ્ત્રીધન અટકાવી રાખવું એ ઘરેલું હિંસાનું એક સ્વરૂપ છે એટલે કે “આર્થિક શોષણ” અને તે “ચાલુ રહેતો ગુનો” બને છે. ૨૦૧૦ (૧) જી.એલ.આર. ૬૩૫ માં અહેવાલ થયેલ ‘જયદીપસિંહ પ્રભાતસિંહ ઝાલા અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય’ ના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખીને, શ્રી ઠક્કરે રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે વ્યથિત વ્યક્તિ પત્ની હોય, ત્યારે તે પતિના કોઈપણ સંબંધી સામે અરજી દાખલ કરી શકે છે. આવા સંજોગોમાં, સાસુ સામે શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહી કાયદા હેઠળ ટકી શકે તેવી છે. ઉપર જણાવેલા આવા સંજોગોમાં, શ્રી ઠક્કરે રજૂઆત કરી હતી કે બંને રિટ-અરજીઓમાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાથી, તેને ફગાવી દેવી જોઈએ.

૨૦. પક્ષકારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી ધ્યાને લીધા પછી, મારી વિચારણા માટેનો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ ઉપસ્થિત થાય છે કે શું પત્ની દ્વારા પતિ અને સાસુ સામે ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી રદ કરવી જોઈએ.
૨૧. આ દેશમાં ઘરેલું હિંસા બેફામ છે અને ઘણી મહિલાઓ કોઈને કોઈ સ્વરૂપે અથવા લગભગ દરરોજ હિંસાનો સામનો કરે છે. જોકે, તે ફૂર વર્તણૂકનું સૌથી ઓછું નોંધાયેલું સ્વરૂપ છે. એક સ્ત્રી તેના જીવનકાળ દરમિયાન પુત્રી, બહેન, પત્ની, માતા, ભાગીદાર અથવા એકલ સ્ત્રી તરીકે હિંસા અને ભેદભાવ સહન કરવાના ક્યારેય ન સમાપ્ત થતા ચક્ર સામે પોતાનું નસીબ સ્વીકારી લે છે. મહિલાઓના પ્રશ્નોનું નિરાકરણ કરતા કાયદાઓની ગેરહાજરી, મહિલાઓ માટે ઘડવામાં આવેલા હાલના કાયદાઓ પ્રત્યેની અજ્ઞાનતા અને સામાજિક વલણ સાથે મળીને મહિલાઓ દ્વારા કરવામાં આવતો આ અપ્રતિકાર મહિલાઓને સંવેદનશીલ બનાવે છે. ઘરેલું હિંસાના મોટાભાગના કેસો ક્યારેય અહેવાલ ન થવાનું કારણ એ છે કે સ્ત્રીઓમાં સામાજિક કલંક અને પોતાના પરિવારના સભ્યો સામે ઊભા થવાની લાચારીની ભાવના જોડાયેલી હોય છે. મહિલાઓ સામાન્ય રીતે તેમના પોતાના પરિવારોના સન્માનનું રક્ષણ કરવા માટે તેમના પરિવારના સભ્યો સામે ફરિયાદ નોંધાવતી નથી.

૨૨. વર્ષ ૨૦૦૫ સુધી, ઘરેલું હિંસાનો ભોગ બનેલી વ્યક્તિ માટે ઉપલબ્ધ ઉપાયો મર્યાદિત હતા. સ્ત્રીઓએ કાં તો છૂટાછેડાના હુકમનામા માટે સિવિલ કોર્ટમાં જવું પડતું હતું અથવા ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ-૪૯૮એ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે ક્રિમિનલ કોર્ટમાં કાર્યવાહી શરૂ કરવી પડતી હતી. બંને કાર્યવાહીઓમાં, ભોગ બનનારને કોઈ તાત્કાલિક રાહત મળતી ન હતી. વળી, લગ્ન બહારના સંબંધોને માન્યતા આપવામાં આવી ન હતી. સંજોગોના આ સમૂહે સુનિશ્ચિત કર્યું કે મોટાભાગની સ્ત્રીઓ પસંદગીથી નહીં પરંતુ મજબૂરીથી શાંતિથી સહન કરવાનું પસંદ કરતી હતી. આ તમામ હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, સંસદે પ્રોટેક્શન ઓફ વિમેન ફ્રોમ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ, ૨૦૦૫ ઘડવાનું યોગ્ય માન્યું. સદર અધિનિયમનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય પુરુષ અને/અથવા સ્ત્રી દ્વારા આચરવામાં આવતી હિંસા સામે સ્ત્રીઓનું રક્ષણ કરવાનો છે. તે એક પ્રગતિશીલ અધિનિયમ છે, જેનો એકમાત્ર ઇરાદો આરોપી સાથે સ્ત્રી જે પણ સંબંધ ધરાવતી હોય તેને ધ્યાનમાં લીધા વિના તેનું રક્ષણ કરવાનો છે. સદર અધિનિયમ હેઠળ વ્યથિત વ્યક્તિની વ્યાખ્યા એટલી વ્યાપક છે કે તે પોતાના સાથીઓ સાથે લિવ-ઇન સંબંધમાં રહેતી સ્ત્રીઓને પણ પોતાના દાયરામાં સમાવી લે છે.

૨૩. જોકે, જેમ દરેક કાયદાના પોતાના ફાયદા હોય છે, તેમ કમનસીબે ઘણી સ્ત્રીઓએ પોતાના અંગત વેર વાળવા અને પતિ તથા સાસરિયાઓની માલિકીની મિલકતો પર દાવો કરવા માટે એક બિનજરૂરી કાનૂની લડાઈમાં

પોતાના પતિ, સાસરિયાઓ અને સંબંધીઓને ખેંચવા, ત્રાસ આપવા અને હેરાન કરવા માટે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓનો દુરુપયોગ કર્યો છે. નાણાં પડાવવા અને પુરુષને હેરાન કરવા માટે સ્ત્રીઓ પુરુષો સામે વાપરી શકે તેવા સૌથી ઘાતક હથિયારો પૈકીનું આ એક છે. સર્વોચ્ચ અદાલત સહિત વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા તાજેતરના ચુકાદાઓએ તેના પર કેટલાક નોંધપાત્ર ચુકાદાઓ આપતી વખતે ઘણી સ્ત્રીઓ દ્વારા કાયદાની જોગવાઈઓના દુરુપયોગને કુનેહપૂર્વક રદબાતલ ઠેરવ્યો છે. ૨૧મી સદીમાં જ્યારે મોટાભાગની સ્ત્રીઓ શિક્ષિત, સુયોગ્ય અને આર્થિક રીતે સ્વતંત્ર છે ત્યારે અદાલતોએ કાયદા સાથે રમત કરતી અને દુરુપયોગ કરતી શંકાસ્પદ ચારિત્ર્યવાળી સ્ત્રીઓ સામે લાચાર સ્ત્રીઓને અલગ કરવા માટે સાવચેતીપૂર્વક પડદો ઉઠાવ્યો છે તે સાક્ષી બનવું ખરેખર એક આવકારદાયક પરિવર્તન છે.

૨૪. બંધારણીય પરિપ્રેક્ષ્ય:

ઈન્ડિયન પીનલ કોડમાં સુધારાઓ દ્વારા ૧૯૮૩ માં ઘરેલું હિંસાને ચોક્કસ ફોજદારી ગુના તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી હતી, પરંતુ પરિવારમાં અથવા ઘરની અંદર સ્ત્રી સામે આચરવામાં આવતી હિંસાને નિયંત્રિત કરવામાં તે બહુ અસરકારક ન હતી, તેથી ધારાસભાએ સ્ત્રીઓને ઘરેલું આતંકવાદથી બચાવવા માટે પ્રોટેક્શન ઓફ વિમેન ફ્રોમ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ, ૨૦૦૫ ઘડ્યો હતો.

પ્રશ્નવાળો કાયદો સંસદ દ્વારા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૫૩ નો આશરો લઈને પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ જોગવાઈ આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિઓ, સંમેલનો વગેરેના અનુસંધાનમાં કાયદા બનાવવાની સત્તા સંસદને આપે છે. યુનાઈટેડ નેશન્સ કમિટી (સીઈડીએડબલ્યુ) ની ભલામણોના અનુસંધાનમાં ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. સદર અધિનિયમ ચોક્કસ ભલામણોની તમામ જોગવાઈઓને આવરી લે છે જે સામાન્ય ભલામણ નં. ૧૯, ૧૯૯૨ નો એક ભાગ છે. પ્રોટેક્શન ઓફ વિમેન ફ્રોમ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ, ૨૦૦૫ ને તારીખ ૧૩-૯-૨૦૦૫ ના રોજ રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી મળી હતી અને તારીખ ૧૪-૯-૨૦૦૫ ના ભારતના ગેઝેટ, એક્સ્ટ્રાઓર્ડિનરી, ભાગ-૨, કલમ-૧ માં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો.

૨૫. ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટની ઝાંખી:

સદર અધિનિયમ માત્ર તે સ્ત્રીઓને જ આવરી લેતો નથી કે જેઓ દુરુપયોગ કરનાર સાથે એવા સંબંધમાં છે કે રહી ચૂકી છે જ્યાં બંને પક્ષકારો સહિયારા ઘરમાં સાથે રહ્યા હોય અને લોહીના સંબંધ, લગ્ન અથવા લગ્નના સ્વરૂપના સંબંધ કે દત્તક દ્વારા સંબંધિત હોય, પરંતુ સંયુક્ત કુટુંબ તરીકે સાથે રહેતા પરિવારના સભ્યો સાથેના સંબંધોને પણ આવરી લે છે. જે સ્ત્રીઓ બહેનો, વિધવાઓ, માતાઓ, એકલી સ્ત્રીઓ છે અથવા દુરુપયોગ કરનાર સાથે અન્ય કોઈપણ સંબંધમાં રહે છે તેઓ પણ સદર અધિનિયમ હેઠળ કાનૂની રક્ષણ માટે હકદાર છે.

ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ અમલમાં આવ્યો તે પહેલાં કરવામાં આવેલા કૃત્યો માટે પણ વ્યથિત વ્યક્તિને ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ અરજી દાખલ કરવાનો અધિકાર આપે છે. આમ આ કાયદો પૂર્વવર્તી અસરથી લાગુ પડે છે. સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વી.ડી. ભનોટ વિ. સવિતા ભનોટ, સુપ્રીમ કોર્ટ (૨૦૧૨) ૩ એસ.સી.સી. ૧૮૩ ના કેસમાં આ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે, જે દિલ્લી હાઇકોર્ટના એવા અભિપ્રાયને માન્ય રાખે છે કે -

“અધિનિયમ અમલમાં આવ્યો તે પહેલાં સહિયારા ઘરમાં રહેલી પત્ની પણ આ અધિનિયમના રક્ષણ માટે હકદાર રહેશે. કલમ ૧૨ હેઠળની ફરિયાદની તપાસ કરતી વખતે, અધિનિયમ અમલમાં આવ્યો તે પહેલાંના પક્ષકારોના વર્તનને પણ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.”

૨૬. આ તબક્કે, મારા માટે સદર અધિનિયમની સંબંધિત કલમો ટાંકવી જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

કલમ-૨(એ) “વ્યથિત વ્યક્તિ” એટલે કોઈપણ સ્ત્રી જે સામાવાળા સાથે ઘરેલું સંબંધમાં છે અથવા રહી ચૂકી છે અને જે સામાવાળા દ્વારા ઘરેલું હિંસાના કોઈપણ કૃત્યનો ભોગ બની હોવાનો આક્ષેપ કરે છે;

આ અધિનિયમ હેઠળ, કોઈપણ વ્યથિત વ્યક્તિ અથવા અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ જેને એવું માનવાને કારણ હોય કે ઘરેલું હિંસાનું કૃત્ય આચરવામાં આવ્યું છે,

આચરવામાં આવી રહ્યું છે, અથવા આચરવામાં આવે તેવી સંભાવના છે તે પોલીસ અધિકારી, પ્રોટેક્શન ઓફિસર અથવા સર્વિસ પ્રોવાઈડરનો સંપર્ક કરી શકે છે. સંબંધિત સત્તાધિકારી ભોગ બનનાર પાસેથી ફરિયાદ લેશે અથવા તેના માટે લખશે. ફરિયાદ નિયત નમૂનામાં લખી શકાય છે અથવા તેના પોતાના શબ્દો અને ભાષાનો ઉપયોગ કરી શકે છે. ફરિયાદ મૌખિક કે લેખિત સ્વરૂપે કરી શકાય છે. સત્તાધિકારી ડી.આઈ.આર. (ડોમેસ્ટિક ઇન્સિડન્ટ રિપોર્ટ) પણ બનાવશે અને તેની નકલો મેજિસ્ટ્રેટ, પોલીસ અને સર્વિસ પ્રોવાઈડર્સને મોકલશે. વ્યક્તિ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ સીધી ફરિયાદ પણ દાખલ કરી શકે છે.

૨૭. ચનમુનિયા વિ. ચનમુનિયા વીરેન્દ્ર કુમાર સિંહ કુશવાહા અને અન્ય (૨૦૧૦) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે જ્યાં કોઈ પુરુષ, જે કોઈ સ્ત્રી સાથે લાંબા સમય સુધી રહ્યો હોય અને ભલે તેઓ માન્ય લગ્નની કાનૂની આવશ્યકતાઓમાંથી પસાર ન થયા હોય, તો પણ જો તે તેણીને છોડી દે તો તેને ભરણપોષણ ચૂકવવા માટે જવાબદાર ગણવો જોઈએ - પુરુષને ફરજો અને જવાબદારીઓ ઉપાડ્યા વિના વાસ્તવિક (ડી-ફેક્ટો) લગ્નના ફાયદાઓ ભોગવીને કાનૂની છટકબારીઓનો લાભ લેવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં - પત્ની શબ્દનું વિસ્તૃત અર્થઘટન થવું જોઈએ જેથી એવા કેસોનો પણ સમાવેશ થાય કે જ્યાં પુરુષ અને સ્ત્રી વાજબી રીતે લાંબા સમયગાળા માટે પતિ અને પત્ની તરીકે સાથે રહેતા હતા - કલમ ૧૨૫ હેઠળ ભરણપોષણની લાભકારી જોગવાઈની સાચી ભાવના અને

સારને પરિપૂર્ણ કરવા માટે, સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૨૫ હેઠળ ભરણપોષણ માટે લગ્નનો કડક પુરાવો પૂર્વશરત ન હોવો જોઈએ.

જોકે, નીચે જણાવેલા કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે લિવ-ઇન સંબંધો તરીકે બે પ્રકારના સંબંધો વ્યાખ્યાયિત કર્યા છે: ૧) લગ્નના સ્વરૂપનો લિવ-ઇન સંબંધ અને ૨) અન્ય કોઈપણ પ્રકારનો લિવ-ઇન સંબંધ. પત્ની તરીકે રહેવું, રાખેલ સ્ત્રી તરીકે નહીં, તે સ્ત્રીને સદર અધિનિયમ હેઠળ લાભ મેળવવા સક્ષમ બનાવશે.

૨૮. ડી. વેલુસ્વામી વિ. પચૈયમ્માલ (૨૦૧૦) ૧૦ એસ.સી.સી. ૪૬૯ માં - સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ ડી.વી. એક્ટની કલમ ૨(એફ) ની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેવાનો પ્રસંગ આવ્યો હતો અને તેવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા હતા કે “લગ્નના સ્વરૂપનો સંબંધ” એ કોમન લો મેરેજ જેવો છે જેમાં ડી.વી. એક્ટની કલમ ૨(એસ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ સહિયારા ઘરમાં પક્ષકારો સાથે રહ્યા હતા તે હકીકતના પુરાવા ઉપરાંત નીચે મુજબની શરતો સંતોષાવાની જરૂર છે:

(એ) દંપતીએ સમાજ સમક્ષ પોતાને પતિ-પત્ની જેવા તરીકે રજૂ કરવા જોઈએ.

(બી) તેઓ લગ્ન માટે કાનૂની ઉંમરના હોવા જોઈએ.

(સી) તેઓ અપરિણીત હોવા સહિત કાયદેસર લગ્ન કરવા માટે અન્યથા લાયક હોવા જોઈએ.

(ડી) તેઓએ સ્વેચ્છાએ સહવાસ કર્યો હોવો જોઈએ અને નોંધપાત્ર સમયગાળા માટે વિશ્વ સમક્ષ પોતાને પતિ-પત્ની જેવા તરીકે રજૂ કર્યા હોવા જોઈએ.

સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું:

“અમારા મતે તમામ લિવ-ઇન સંબંધો ૨૦૦૫ ના અધિનિયમનો લાભ મેળવવા માટે લગ્નના સ્વરૂપના સંબંધ સમાન રહેશે નહીં. આવો લાભ મેળવવા માટે અમારા દ્વારા ઉપર જણાવેલ શરતો સંતોષાવી જોઈએ, અને આ પુરાવા દ્વારા સાબિત થવું જોઈએ. જો કોઈ પુરુષ પાસે કોઈ 'રાખેલ સ્ત્રી' હોય કે જેનું તે આર્થિક રીતે ભરણપોષણ કરે છે અને મુખ્યત્વે જાતીય હેતુ માટે અને/અથવા નોકર તરીકે ઉપયોગ કરે છે, તો અમારા મતે તે લગ્નના સ્વરૂપનો સંબંધ રહેશે નહીં”.

આ ચુકાદામાં જ સૌપ્રથમ “પેલીમોની” શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો, જે શબ્દપ્રયોગ સૌપ્રથમ યુ.એસ.એ. માં વપરાયો હતો. તેનો અર્થ એવી સ્ત્રીને ભરણપોષણની મંજૂરી આપવી છે જે કોઈ પુરુષ સાથે લગ્ન કર્યા વિના

લાંબા સમય સુધી રહી હોય, અને પછી તેના દ્વારા છોડી દેવામાં આવી હોય. પેલીમોની પરનો પ્રથમ ચુકાદો માર્વિન વિ. માર્વિન (૧૯૭૬) ૧૮ સી.૩ડી ૬૬૦ માં કેલિફોર્નિયા સુપીરિયર કોર્ટનો જાણીતો ચુકાદો હતો. આ કેસ પ્રખ્યાત ફિલ્મ અભિનેતા સ્વર્ગસ્થ લી માર્વિન સાથે સંબંધિત હતો, જેમની સાથે મિશેલ નામની એક સ્ત્રી તેમની સાથે લગ્ન કર્યા વિના ઘણા વર્ષો સુધી રહી હતી, અને પછી તેમના દ્વારા છોડી દેવામાં આવી હતી અને તેણે પેલીમોનીનો દાવો કર્યો હતો.

૨૯. બોમ્બે હાઇકોર્ટે અનિતા અડવાણીના પ્રખ્યાત કેસમાં પોતાના તારીખ ૯મી એપ્રિલ ૨૦૧૫ ના હુકમ દ્વારા ઉપરોક્ત વેલુસ્વામી કેસના સિદ્ધાંતોનું અવલોકન કર્યું અને લાગુ કર્યા તથા ઠરાવ્યું કે અનિતા અડવાણી એ દર્શાવવામાં અસમર્થ રહ્યા હતા કે તેઓ રાજેશ ખન્ના (મૃતક) સાથે લગ્નના સ્વરૂપનો સંબંધ ધરાવતા હતા. વધુમાં, અદાલતે ઠરાવ્યું કે ફરિયાદકર્તા સામાવાળા સાથે સહિયારા ઘરમાં ક્યારેય રહ્યા ન હોવાથી, તેમની વચ્ચે કોઈ ઘરેલું સંબંધ અસ્તિત્વમાં ન હતો. અદાલતે વધુમાં સ્પષ્ટ કર્યું કે, જો મૃતક જીવિત હોત અને તેમની અને તેમના સંબંધીઓ (તેમાંના સામાવાળા) સામે આવી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હોત, તો ફરિયાદકર્તા માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરવાનું કારણ હોઈ શકત. તે મુજબ, સુશ્રી અડવાણી દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવી હતી.

૩૦. કલમ-૨(એફ) “ઘરેલું સંબંધ” એટલે એવા બે વ્યક્તિઓ વચ્ચેનો સંબંધ જેઓ એકસાથે સહિયારા ઘરમાં રહે છે અથવા કોઈપણ સમયે સાથે રહ્યા હોય, જ્યારે તેઓ લોહીના સંબંધ, લગ્ન, અથવા લગ્નના સ્વરૂપના સંબંધ, દત્તક દ્વારા સંબંધિત હોય અથવા સંયુક્ત કુટુંબ તરીકે સાથે રહેતા પરિવારના સભ્યો હોય;

સમલૈંગિક ભાગીદારો (ગે અને લેસ્બિયન) વચ્ચેનો ઘરેલું સંબંધ: સદર અધિનિયમ આવા સંબંધને માન્યતા આપતો નથી અને તે સંબંધને અધિનિયમ હેઠળ લગ્નના સ્વરૂપનો સંબંધ કહી શકાય નહીં. કેટલાક દેશોની વિધાનસભાઓ, જેમ કે ઇન્ટરપ્રિટેશન એક્ટ, ૧૯૮૪ (વેસ્ટર્ન ઓસ્ટ્રેલિયા), ઇન્ટરપ્રિટેશન એક્ટ, ૧૯૯૯ (ન્યૂઝીલેન્ડ), ધ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ, ૧૯૯૮ (દક્ષિણ આફ્રિકા), ધ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ, ક્રાઇમ એન્ડ વિક્ટિમ્સ એક્ટ, ૨૦૦૪ (યુ.કે.) એ સમલૈંગિક યુગલો વચ્ચેના સંબંધોને માન્યતા આપી છે અને આ સંબંધોને ઘરેલું સંબંધની વ્યાખ્યામાં લાવ્યા છે.

૩૧. જોકે, સદર અધિનિયમની કલમ-૨(એફ), ભલે “બે વ્યક્તિઓ” તેવા શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ કરે છે, પરંતુ કલમ ૨(એ) હેઠળ “વ્યથિત વ્યક્તિ” ની અભિવ્યક્તિ માત્ર “સ્ત્રી” ને જ આવરી લે છે, તેથી, સદર અધિનિયમ સમાન લિંગ (ગે અથવા લેસ્બિયન) ના સંબંધને માન્યતા આપતો નથી અને તેથી, પક્ષકારો પૈકીના કોઈપણનું કોઈપણ કૃત્ય, ચૂક, કમિશન અથવા વર્તન ઘરેલું હિંસા તરફ દોરી જશે નહીં કે જે ડી.વી. એક્ટ

હેઠળ કોઈપણ રાહત મેળવવા માટે હકદાર બનાવે. કલમ ૨(ક્યુ) “સામાવાળા” એટલે કોઈપણ પુખ્ત વયનો પુરુષ જે વ્યથિત વ્યક્તિ સાથે ઘરેલું સંબંધમાં છે અથવા રહ્યો છે અને જેની સામે વ્યથિત વ્યક્તિએ આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈપણ રાહત માંગી છે:

પરંતુ શરત એ છે કે લગ્નના સ્વરૂપના સંબંધમાં રહેતી વ્યથિત પત્ની અથવા સ્ત્રી પતિ અથવા પુરુષ ભાગીદારના સંબંધી સામે પણ ફરિયાદ દાખલ કરી શકે છે;

'સામાવાળા' શબ્દની વ્યાખ્યા પર મુકદ્દમાઓનો દોર જોવા મળ્યો જ્યાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળાની વ્યાખ્યામાં 'પુખ્ત વયનો પુરુષ' સામેલ હોવાથી, તેથી કોઈપણ સ્ત્રી સામે દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ ટકી શકે નહીં. કેટલાક કેસોમાં, પુરુષના સ્ત્રી સંબંધીઓ હોય તેવા સામાવાળાઓ સામેની કાર્યવાહી પડતી મૂકવામાં આવી હતી. જોકે, સંધ્યા વાનખેડે વિ. મનોજ ભીમરાવ વાનખેડે (૨૦૧૧) ૩ એસ.સી.સી. ૬૫૦ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સામાવાળાની વ્યાખ્યાને તાર્કિક અર્થ આપવા માટે સામાવાળાની વ્યાખ્યાને પરંતુક (પ્રોવાઈડો) સાથે વાંચવામાં આવી હતી. સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે કલમ ૨(ક્યુ) નું પરંતુક પતિ અથવા પુરુષ

ભાગીદારના સ્ત્રી સંબંધીઓને ઘરેલું હિંસા અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ કરી શકાય તેવી ફરિયાદના દાયરામાંથી બાકાત રાખતું નથી. તેથી, ફરિયાદો માત્ર પુખ્ત પુરુષ સામે જ ટકી શકે તેમ નથી, પરંતુ આવા પુખ્ત પુરુષના સ્ત્રી સંબંધીઓ સામે પણ ટકી શકે છે.

૩૨. એ જ રીતે, બોમ્બે હાઈકોર્ટે ૨૦૦૯ (૩) બોમ. સી.આર. (ફિ.) ૮૫૧ માં અહેવાલ થયેલ અર્યના હેમંત નાઈક વિ. ઉર્મિલાબેન આઈ. નાઈક અને અન્ય ના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે:

“જે વ્યથિત પત્ની અથવા સ્ત્રીને કલમ ૨(ક્યુ) નું પરંતુક લાગુ પડે છે, તેણી પતિના સંબંધી અથવા પોતાના પુરુષ ભાગીદારના સંબંધી સામે ફરિયાદ દાખલ કરી શકે છે. પરંતુક સંબંધીનો ઉલ્લેખ કરે છે અને પુરુષ સંબંધીનો નહીં. ધારાસભાએ એવી કલ્પના કરી છે કે, કલમ ૧૯(૧) હેઠળનો રહેઠાણનો હુકમ પતિના સંબંધી અથવા પુરુષ ભાગીદારના સંબંધી હોય તેવી કોઈપણ સ્ત્રી સામે પણ પસાર કરી શકાય છે.”

૩૩. સુપ્રીમ કોર્ટે ૨૦૧૩ માં આશિષ દીક્ષિત વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય ના તેના ચુકાદામાં ઠરાવ્યું છે કે ઘરેલું હિંસાના કેસમાં પત્ની દરેક વ્યક્તિને સંડોવી શકતી નથી. ફરિયાદમાં પતિ અને સાસરિયાઓને પક્ષકાર

બનાવવા ઉપરાંત, ફરિયાદકર્તાએ તમામ અને પરચૂરણ લોકોને કેસમાં પક્ષકાર તરીકે સામેલ કર્યા હતા, જેમના નામો પણ ફરિયાદકર્તા જાણતી ન હતી. અદાલતે તે મુજબ આવા પક્ષકારો સામેની કાર્યવાહી રદ કરી હતી.

કલમ ૨(એસ) “સહિયારું ઘર” જ્યાં વ્યથિત વ્યક્તિ એકલા અથવા સામાવાળા સાથે ઘરેલું સંબંધમાં રહે છે અથવા કોઈપણ તબક્કે રહી છે અને તેમાં આવા ઘરનો સમાવેશ થાય છે પછી ભલે તે વ્યથિત વ્યક્તિ અને સામાવાળા દ્વારા સંયુક્ત રીતે માલિકીનું હોય અથવા ભાડે રાખેલું હોય, અથવા તે બંનેમાંથી કોઈ એકની માલિકીનું કે ભાડે રાખેલું હોય કે જેના સંબંધમાં વ્યથિત વ્યક્તિ અથવા સામાવાળા અથવા બંને સંયુક્ત રીતે કે એકલા કોઈપણ અધિકાર, માલિકી હક્ક, હિત કે ઇક્વિટી ધરાવતા હોય અને તેમાં આવા ઘરનો સમાવેશ થાય છે જે સંયુક્ત કુટુંબનું હોઈ શકે કે જેના સામાવાળા સભ્ય છે, સામાવાળા અથવા વ્યથિત વ્યક્તિ સહિયારા ઘરમાં કોઈ અધિકાર, માલિકી હક્ક કે હિત ધરાવે છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લીધા વિના.

૩૪. પ્રોટેક્શન ઓફ વિમેન ફ્રોમ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ, ૨૦૦૫ પરના તેના

પ્રથમ ચુકાદા (એસ.પી. બત્રા અને અન્ય વિ. ટી. બત્રા) માં સુપ્રીમ કોર્ટે કહ્યું છે કે, સદર અધિનિયમની કલમ ૨(એસ) જે પરિણીત સ્ત્રીને સહિયારા ઘરમાં રહેઠાણનો અધિકાર આપે છે તે યોગ્ય રીતે શબ્દબદ્ધ નથી અને અણઘડ મુસદ્દાનું પરિણામ જણાય છે, પરંતુ “આપણે તેને એવું અર્થઘટન આપવું પડશે જે સમજદારીભર્યું હોય અને જે સમાજમાં

અંધાધૂંધી તરફ દોરી ન જાય.” ન્યાયમૂર્તિ એસ.બી. સિન્હા અને માર્કેડેય કાત્જુની બનેલી બેન્ચે ઠરાવ્યું હતું કે “અધિનિયમની કલમ ૧૭(૧) ના સંબંધમાં, અમારા મતે પત્ની ફક્ત સહિયારા ઘરમાં, અથવા જે સંયુક્ત કુટુંબના પતિ સભ્ય છે તે કુટુંબના મકાનમાં જ રહેઠાણના અધિકારનો દાવો કરવા માટે હકદાર છે.” સુપ્રીમ કોર્ટે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, “હાલના કેસમાં પ્રશ્નવાળી મિલકત ન તો અમિત બત્રાની છે કે ન તો તેમણે ભાડે લીધી હતી કે ન તો તે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકત છે જેના તેઓ સભ્ય છે. તે અપીલકર્તા નંબર બે, અમિત બત્રાની માતાની વિશિષ્ટ મિલકત છે. તેથી, તેને સહિયારું ઘર કહી શકાય નહીં.”

ન્યાયમૂર્તિ કાત્જુએ વધુમાં ઉમેર્યું, “અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે પ્રશ્નવાળા મકાનને અધિનિયમની કલમ ૨(એસ) ના અર્થમાં સહિયારું ઘર કહી શકાય નહીં. જો ઉપરોક્ત રજૂઆત સ્વીકારવામાં આવે, તો તેનો અર્થ એ થશે કે ભૂતકાળમાં જ્યાં પણ પતિ અને પત્ની સાથે રહ્યા હોય, તે મિલકત સહિયારું ઘર બની જાય. આવો દૃષ્ટિકોણ અંધાધૂંધી તરફ દોરી જશે અને વાહિયાત હશે.” તેથી, જ્યાં મકાન સંપૂર્ણપણે સાસુ અથવા સસરાનું હોય ત્યાં પુત્રવધૂ સહિયારા ઘર માટે કોઈ રાહત માંગી શકતી નથી.

ઉપરોક્ત ચુકાદા પર તાજેતરમાં જુલાઈ ૨૦૧૪ માં સુધા મિશ્રા વિ. સૂર્ય મિશ્રા ના કેસમાં દિલ્લી હાઈકોર્ટ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. વાસ્તવમાં અદાલતે વધુમાં ઠરાવ્યું છે કે પુત્ર કે પુત્રી પણ તેમના માતાપિતાની સંમતિ અને

ઈચ્છા વિરુદ્ધ તેમની સ્વ-સંપાદિત મિલકતમાં રહેવાનો આગ્રહ રાખી શકતા નથી. અદાલતે ઠરાવ્યું છે:

“પુત્રવધૂ તેના સાસુ-સસરાની મિલકતમાં પોતાના અધિકારો, જો કોઈ હોય તો, દાવો કરી શકતી નથી કે જેમાં તેના પતિનો કોઈ અધિકાર, માલિકી હક્ક કે હિત નથી. તે તેના સાસુ-સસરાની સંમતિ અને ઈચ્છા વિરુદ્ધ આવા ઘરમાં રહેવાનું ચાલુ રાખી શકતી નથી. મારા મતે, પુખ્ત વયના પુત્ર કે પુત્રીને પણ માતાપિતાની સંમતિ અને ઈચ્છા વિરુદ્ધ તેમની સ્વ-સંપાદિત મિલકત પર કબ્જો કરવાનો કોઈ કાનૂની અધિકાર નથી. પુત્ર કે પુત્રીને જો ઘરમાં રહેવાની મંજૂરી આપવામાં આવે તો તેઓ બિન-વેતન લાયસન્સધારક તરીકે રહે છે અને જો આવું લાયસન્સ રદ કરવામાં આવે, તો તેમણે સદર મિલકત ખાલી કરવી પડે છે.”

૩૫. વિમલાબેન અજિતભાઈ પટેલ વિ. વત્સલાબેન અશોકભાઈ પટેલ અને અન્ય, ૨૦૦૮ (૪) એસ.સી.સી. ૬૪૯ માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે હિન્દુ એડોપ્શન્સ એન્ડ મેન્ટેનન્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ સાથે વંચાતા ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ પત્નીના ભરણપોષણની વાત આવે છે, ત્યારે પોતાની પત્નીનું ભરણપોષણ કરવું એ પતિની અંગત જવાબદારી

છે. સાસુની મિલકત જમીનો વિષય બની શકતી નથી કે પતિના જીવનકાળ દરમિયાન તેની પત્નીનું ભરણપોષણ કરવાની તેની અંગત જવાબદારી આવી મિલકત સામે અમલમાં મૂકવાનો નિર્દેશ આપી શકાતો નથી. જો કોઈ હુકમનામું હોય તો તે તેના પતિ અથવા તેની મિલકતો સામે હોવું જોઈએ પરંતુ તેની સાસુ સામે નહીં. તેથી, સાસુના નામે રહેલી મિલકત ન તો જમીનો વિષય બની શકે છે કે ન તો પતિના જીવનકાળ દરમિયાન તેના પર દાવો થઈ શકે છે.

૩૬. 'ઘરેલું હિંસા' ની વ્યાખ્યા અને ઘરેલું હિંસાના પ્રકારો:

અધિનિયમની કલમ-૩ કહે છે કે, કોઈપણ કૃત્ય/આચરણ/ચૂક/કમિશન જે નુકસાન પહોંચાડે છે અથવા ઈજા કરે છે અથવા નુકસાન પહોંચાડવાની અથવા ઈજા કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે તેને 'ઘરેલું હિંસા' ગણવામાં આવશે.

આ હેઠળ, કાયદો શારીરિક, લૈંગિક, ભાવનાત્મક, મૌખિક, માનસિક અને આર્થિક શોષણ અથવા તેની ધમકીઓને ધ્યાનમાં લે છે.

તેથી કમિશન અથવા ચૂકનું એક પણ કૃત્ય ઘરેલું હિંસા રચી શકે છે - બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો સ્ત્રીઓએ કાયદાનો આશરો લેતા પહેલાં લાંબા સમય સુધી શોષણ સહન કરવાની જરૂર નથી. ઘરેલું હિંસાની વ્યાપક વ્યાખ્યા તમામ પ્રકારની હિંસાને તેના દાયરામાં આવરી લે છે.

ઘરેલું હિંસાના પ્રકારો:

શારીરિક શોષણ:

શારીરિક શોષણ એ સ્ત્રી સામે એવી રીતે શારીરિક બળનો ઉપયોગ છે જેનાથી તેને શારીરિક ઈજા અથવા હાનિ થાય છે. શારીરિક હુમલો, ગુનાહિત ધમકી અને ગુનાહિત બળ પણ શારીરિક શોષણના સ્વરૂપો છે જેમ કે માર મારવો, લાત મારવી અને મુક્કો મારવો, વસ્તુઓ ફેંકવી, મિલકતને નુકસાન પહોંચાડવું, દિવાલો પર મુક્કા મારવા, દરવાજા પર લાત મારવી, તેણીને કોઈ ખતરનાક અથવા અજાણી જગ્યાએ છોડી દેવી, તેણીને ધમકાવવા અથવા ઈજા પહોંચાડવા માટે હથિયારનો ઉપયોગ કરવો, તેણીને વૈવાહિક ઘર છોડવા માટે મજબૂર કરવી, તેના બાળકોને ઈજા પહોંચાડવી, જાતીય પરિસ્થિતિઓમાં શારીરિક બળનો ઉપયોગ કરવો.

લૈંગિક શોષણ:

લૈંગિક શોષણ પણ શારીરિક શોષણનું એક સ્વરૂપ છે. કોઈપણ પરિસ્થિતિ જેમાં સ્ત્રીને અનિચ્છનીય, અસુરક્ષિત અથવા અપમાનજનક જાતીય પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લેવાની ફરજ પાડવામાં આવે છે, તેણીને જાતીય નામોથી બોલાવવામાં આવે છે, સેક્સ દરમિયાન સ્ત્રીને વસ્તુઓ અને હથિયારોથી ઈજા પહોંચાડવામાં આવે છે, તે લૈંગિક શોષણ છે. બળજબરીપૂર્વકનો સંભોગ, પત્ની સાથે પણ અથવા જેની

સાથે તેણી સંમતિપૂર્વક સેક્સ કરે છે તેવા અંતરંગ સાથી દ્વારા પણ, આક્રમકતા અને હિંસાનું કૃત્ય છે.

ભાવનાત્મક શોષણ:

તમામ અપમાનજનક સંબંધોમાં હિંસા સામેલ હોતી નથી. ઘણી સ્ત્રીઓ ભાવનાત્મક શોષણથી પીડાય છે, જે ઓછું વિનાશક નથી. કમનસીબે, ભાવનાત્મક શોષણને ઘણીવાર ઓછું આંકવામાં આવે છે અથવા તેની અવગણના કરવામાં આવે છે - ખુદ શોષિત સ્ત્રી દ્વારા પણ. ભાવનાત્મક શોષણમાં મૌખિક શોષણનો સમાવેશ થાય છે જેમ કે બૂમો પાડવી, નામ બોલાવવા, દોષારોપણ કરવું અને શરમજનક સ્થિતિમાં મૂકવી. અલગતા, ધાકધમકી અને નિયંત્રણકારી વર્તન પણ ભાવનાત્મક શોષણ હેઠળ આવે છે. તેણીને નામોથી બોલાવવા, તેણીનું અપમાન કરવું અથવા સતત તેણીની ટીકા કરવી.

આર્થિક શોષણ:

આર્થિક શોષણ એ સ્ત્રીઓમાં શોષણનું બહુ માન્ય સ્વરૂપ નથી પરંતુ તે ખૂબ જ નુકસાનકારક છે. આર્થિક શોષણમાં મુખ્યત્વે સ્ત્રીને તેના સાથી દ્વારા પોતાનું અને તેના બાળકોનું ભરણપોષણ કરવા માટે પૂરતા પૈસા ન આપવાનો સમાવેશ થાય છે, જેમાં ખોરાક, કપડાં, દવાઓ વગેરે માટેના પૈસા સામેલ હોઈ શકે છે અને સ્ત્રીને નોકરી કરવાની મંજૂરી ન આપવી. તેણી જ્યાં રહે છે તે ઘરમાંથી તેણીને

બહાર કાઢી મૂકવી અને ભાડાના સહિયારા ઘરના કિસ્સામાં તેણીને ભાડું ન ચૂકવવું એ પણ શોષણ સમાન છે. કાયદા અથવા રિવાજ હેઠળ જે વ્યક્તિ હકદાર છે તે તમામ અથવા કોઈપણ આર્થિક કે નાણાકીય સંસાધનોથી તેણીને વંચિત રાખવી, સહિયારા ઘરમાં સ્ત્રીના પ્રવેશને પ્રતિબંધિત કરવો. સ્ત્રીઓની સ્થાવર કે જંગમ સંપત્તિ, કિંમતી વસ્તુઓ, શેર, જમીનગીરીઓ, બોન્ડ્સ અને તે જેવી અન્ય મિલકતો કે જેમાં તેણીનું હિત હોઈ શકે તેનો નિકાલ કરવો કે અન્યને તબદીલ કરવી. જોકે અન્યાયી રીતે સમૃદ્ધ થવા માટે ભરણપોષણ માંગવું અને તે પણ ઘરેલું હિંસાના કથિત કૃત્યના પુરાવા વિના એ કાયદાની પ્રક્રિયાનો ઘોર દુરુપયોગ છે.

સૌથી મહત્વની બાબત એ છે કે ઉપરોક્ત ફકરાઓમાં જણાવ્યા મુજબ, સદર અધિનિયમ 'ઘરેલું સંબંધ' શબ્દનું ખૂબ વ્યાપક અર્થઘટન કરે છે જેથી તેને વૈવાહિક સંબંધની મર્યાદાઓથી બહાર લઈ જઈ શકાય, અને અધિનિયમની કલમ-૨(એફ) હેઠળ ઘરેલું સંબંધની વ્યાખ્યામાં લગ્નના સ્વરૂપના લિવ-ઇન સંબંધોનો પણ સમાવેશ થાય છે.

માતાનું ભરણપોષણ:

ગણેશ તે રાજેન્દ્ર કાપ્રતવાર નો પુત્ર, અભિજીત તે ગણેશરાવ કાપ્રતવાર નો પુત્ર અને પરિજીત તે ગણેશરાવ કાપ્રતવાર નો પુત્ર વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને સૌ. શાંતાબાઈ તે રાજેન્દ્ર કાપ્રતવાર ની પત્ની, ૨૦૧૦ (૧૧૨) બોમ. એલ.આર. ૧૦૮૨ ના કેસમાં બોમ્બે હાઈકોર્ટ પોતાના પુત્ર અને પૌત્રો સામે

ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ અને હિન્દુ એડોપ્શન્સ એન્ડ મેન્ટેનન્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ ભરણપોષણ અને તબીબી ખર્ચ માટે માતા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં ઠરાવ્યું છે કે:

“જો તેમના પિતા જીવિત ન હોત અને ભરણપોષણ ચૂકવવા સક્ષમ ન હોત, તો પૌત્રો હિન્દુ એડોપ્શન્સ એન્ડ મેન્ટેનન્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨૨(૧) હેઠળ દાદીને ભરણપોષણ ચૂકવવા માટે જવાબદાર બન્યા હોત.”

૩૭. સંબંધિત વ્યાખ્યાઓ વાંચ્યા પછી, કલમ-૧૨ હેઠળની અરજી પર અધિનિયમની વિવિધ કલમો હેઠળ આપી શકાય તેવી રાહતોના સ્વરૂપને સમજવું હવે ફળદાયી રહેશે, જે અધિનિયમની કલમ ૧૮-૨૩ માં વિગતવાર છે. અધિનિયમની કલમ ૧૮ એવા હુકમોની ગણતરી કરે છે જે મેજિસ્ટ્રેટ વ્યથિત વ્યક્તિની તરફેણમાં પસાર કરી શકે છે. આ હુકમોમાં સામાવાળાને (એ) ઘરેલું હિંસાનું કોઈપણ કૃત્ય આચરવા પર; (બી) ઘરેલું હિંસાના કૃત્યો આચરવામાં મદદ કરવા અથવા દુષ્પ્રેરણ કરવા પર; (સી) વ્યથિત વ્યક્તિના રોજગાર સ્થળે, અથવા બાળકના કિસ્સામાં શાળામાં પ્રવેશવા પર; (ડી) વ્યથિત વ્યક્તિ સાથે વાતચીત કરવાનો પ્રયાસ કરવા પર, (ઈ) કોઈપણ મિલકતને અલગ કરવા અથવા બંને પક્ષકારો દ્વારા સંયુક્ત રીતે વપરાતા કે ભોગવાતા બેંક ખાતાઓ અને બેંક લોકર્સ ચલાવવા પર, અથવા સામાવાળા દ્વારા એકલા સંચાલિત કરવા પર અને

(એફ) વ્યથિત વ્યક્તિના આશ્રિતો અથવા અન્ય સંબંધીઓ સામે હિંસા આચરવા પર પ્રતિબંધ મૂકતા હુકમો સામેલ છે. અધિનિયમની કલમ ૧૮ મેજિસ્ટ્રેટને ઘરેલું હિંસા થઈ હોવાનું સંતોષ થયા પછી રહેઠાણનો હુકમ પસાર કરવાની સત્તા આપે છે. આવો હુકમ સામાવાળાને વ્યથિત વ્યક્તિને બેદખલ કરવા અથવા સહિયારા ઘરમાંથી તેણીના કબ્જામાં ખલેલ પહોંચાડવા પર રોકી શકે છે, તેણી જ્યાં રહે છે તે સહિયારા ઘરના કોઈપણ ભાગમાં તેને અથવા તેના કોઈપણ સંબંધીઓને પ્રવેશતા રોકી શકે છે, તેને સહિયારા ઘરને અલગ કરવા કે તેનો નિકાલ કરવા અથવા તેના પર બોજો ઉભો કરતા રોકી શકે છે, તેને સહિયારા ઘરમાં તેના અધિકારો છોડી દેતા રોકી શકે છે, અને સામાવાળાને સહિયારા ઘરમાંથી પોતાની જાતને દૂર કરવાનો અથવા વ્યથિત વ્યક્તિ માટે તે જ સ્તરના વૈકલ્પિક રહેઠાણની વ્યવસ્થા કરવાનો જે તેણી સહિયારા ઘરમાં ભોગવતી હતી અથવા તેના માટે ભાડું ચૂકવવાનો નિર્દેશ પણ આપી શકે છે. કલમ ૨૦ હેઠળ, મેજિસ્ટ્રેટ અધિનિયમની કલમ ૧૨ હેઠળની અરજીનો નિકાલ કરતી વખતે સામાવાળાને કમાણીની ખોટ, તબીબી ખર્ચ, તેણીના નિયંત્રણમાંથી કોઈપણ મિલકતના વિનાશ, નુકસાન અથવા હટાવવાને કારણે થયેલા નુકસાન અને વ્યથિત વ્યક્તિ તેમજ તેના બાળકોના ભરણપોષણના સંદર્ભમાં વ્યથિત વ્યક્તિને નાણાકીય રાહત ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે. તેઓ એકમસામટી રકમ અથવા માસિક ભરણપોષણની ચુકવણીનો હુકમ પણ કરી શકે છે. અધિનિયમની કલમ-

૨૧ હેઠળ, મેજિસ્ટ્રેટ વ્યથિત વ્યક્તિને બાળકોનો કામચલાઉ કસ્ટડી સોંપી શકે છે અને વ્યથિત વ્યક્તિના બાળકોની મુલાકાત લેવાનો સામાવાળાને ઇનકાર કરી શકે છે. કલમ-૨૨ હેઠળ, મેજિસ્ટ્રેટ સામાવાળાને માનસિક ત્રાસ અને ભાવનાત્મક વેદના સહિતની ઇજાઓ માટે વળતર અને નુકસાની ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે. કલમ-૨૩ હેઠળ, મેજિસ્ટ્રેટ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં યોગ્ય જણાય તેવો વચગાળાનો હુકમ સામાવાળા સામે પસાર કરવા સક્ષમ છે.

૩૮. હાલના કેસની જેમ, પત્નીએ અરજીમાં ખાસ રજૂઆત કરી છે અને આક્ષેપ કર્યો છે કે તેણીની સ્ત્રીધન મિલકત પતિ અને સાસુ દ્વારા ગેરકાયદેસર રીતે અટકાવી રાખવામાં આવી છે, તેથી મારે કૃષ્ણા ભટ્ટાચાર્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના તાજેતરના ચુકાદાને જોવો જ જોઈએ. સ્ત્રીધન અંગે સુપ્રીમ કોર્ટે કરેલા સંબંધિત અવલોકનો હું ટાંકી શકું છું:

“૨૪. વિચારણા માટે ઉદ્ભવતો આગળનો મુદ્દો સમયમર્યાદાનો મુદ્દો છે. પત્ની દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજીમાં, તેણી પોતાના સ્ત્રીધનને પાછું મેળવવાનો દાવો કરી રહી હતી. સર ગુરુદાસ બેનર્જી દ્વારા 'હિન્દુ લો ઓફ મેરેજ એન્ડ સ્ત્રીધન' માં સ્ત્રીધનને સૌદાયિક તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યું છે જે નીચે મુજબ છે:

'સૌપ્રથમ, ભેટ દ્વારા મેળવેલી મિલકતનો કેસ લો. સ્નેહીજનોની ભેટો, જે સૌદાયિક સ્ત્રીધન તરીકે ઓળખાય છે, તે સ્ત્રીની સંપૂર્ણ મિલકત બનાવે છે, જેને તેણી પાસે હંમેશા અલગ કરવાની સ્વતંત્ર સત્તા હોય છે, અને જેના પર તેના પતિનો માત્ર મર્યાદિત અધિકાર હોય છે, એટલે કે મુશ્કેલીના સમયે ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર.'

રૂપ. એ નોંધવું જરૂરી છે કે સદર ફકરો પ્રતિભા રાની વિ. સૂરજ કુમાર અને અન્ય માં ટાંકવામાં આવ્યો છે. સદર કેસમાં, બહુમતી ન્યાયપીઠે એન.આર. રાઘવાચારિયારના “હિન્દુ લો” અને મેઈનના “ટ્રીટાઈઝ ઓન હિન્દુ લો” માં વર્ણવેલ સ્ત્રીધનનો સંદર્ભ આપ્યો હતો. પ્રાચીન ગ્રંથોનું વિશ્લેષણ કર્યા પછી અદાલતે એવો અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે:

'તેથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે લગ્નજીવન દરમિયાન હિન્દુ પરિણીત સ્ત્રીની મિલકત તરીકે સ્ત્રીધનની સ્થિતિ એકદમ સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ છે; તેણી આવી મિલકતની સંપૂર્ણ માલિક છે અને તેની સાથે તેણીને યોગ્ય લાગે તે રીતે વ્યવહાર કરી શકે છે - તેણી તે સંપૂર્ણ ખર્ચી શકે છે અથવા પોતાના પતિના કોઈપણ સંદર્ભ વિના ભેટ કે વસિયતનામું કરીને

પોતાની ખુશીથી આપી શકે છે. સામાન્ય રીતે, પતિને તેમાં કોઈ અધિકાર કે હિત હોતું નથી, માત્ર અપવાદ એ છે કે અત્યંત સંકટના સમયે, જેમ કે દુષ્કાળ, બીમારી કે તેવા સંજોગોમાં, પતિ તેનો ઉપયોગ કરી શકે છે પરંતુ જ્યારે તે તેમ કરવા સક્ષમ બને ત્યારે તે અથવા તેનું મૂલ્ય પરત કરવા માટે નૈતિક રીતે બંધાયેલો છે. વધુમાં એ પણ નોંધી શકાય કે આ અધિકાર સંપૂર્ણપણે પતિનો અંગત અધિકાર છે અને લગ્નમાં તેના દ્વારા મેળવેલી આવી મિલકત સામે દેવાની ડિકીના અમલીકરણમાં પણ કાર્યવાહી થઈ શકતી નથી.'

૨૬. સદર કેસમાં, અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે:

'... પતિના કબ્જામાં વસ્તુઓ સોંપવા સિવાય પતિમાં કોઈ અધિકાર ઉત્પન્ન કર્યા વિના સ્ત્રીધનની માત્ર અને સરળ સોંપણી, તેણીની સંમતિ વિના પત્નીના હિતને નુકસાન પહોંચાડીને તેનો ઉપયોગ કરવાનો તેને કોઈ અધિકાર આપતી નથી. પત્ની દ્વારા જ્યારે અને જેમ માંગણી કરવામાં આવે ત્યારે સદર વસ્તુઓ પરત ન કરવા માટે પતિ પાસે કોઈ

વાજબી કારણ હોતું નથી કે સ્ત્રીધનનો કબ્જો સોંપતી વખતે તેણીનો ક્યારેય આવો ઈશાદો ન હોવાથી, સદર મિલકતનો ઉપયોગ કરીને તે તેના પર ધંધાના નુકસાનનો બોજ નાખી શકે નહીં. ફરિયાદના આક્ષેપો મુજબ, પતિ તેની પત્ની વતી કામ કરતા માત્ર એક સાદા અને સીધા કસ્ટોડિયન કરતાં વધુ કે ઓછો કંઈ નથી અને જો તે સોંપાયેલી મિલકતને અન્યત્ર અથવા વિવિધ હેતુઓ માટે વાળે છે, તો તે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૪૦૬ હેઠળ કાર્યવાહીનું સ્પષ્ટ જોખમ વહોરે છે. સમાન તર્કના આધારે, એ સ્પષ્ટ છે કે પતિ, પોતાની પત્નીના સ્ત્રીધનનો માત્ર કસ્ટોડિયન હોવાથી, તેનો સંયુક્ત કબ્જો ધરાવતો હોવાનું કહી શકાય નહીં અને તેથી તે મિલકતમાં સંયુક્ત હિત પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી.'

૨૭. સદર કેસમાં આપવામાં આવેલા ચુકાદાને ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચ દ્વારા પુનર્વિચારણા માટે સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યો હતો. ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચે રશિમ કુમાર (શ્રીમતી) વિ. મહેશ કુમાર ભાદા માં સદર કેસના મુદ્દા પર વિચારણા કરતી વખતે ઠરાવ્યું હતું કે:

'૯. પોતાના પતિના નિયંત્રણથી સ્વતંત્ર, સ્ત્રીની નિકાલ કરવાની સત્તા માત્ર સૌદાયિક પૂરતી મર્યાદિત નથી પરંતુ અન્ય મિલકતો સુધી પણ વિસ્તરે છે. દેવલ જણાવે છે: “સ્ત્રીનું ભરણપોષણ (વૃત્તિ), ઘરેણાં, પરલબ્ધિઓ (શુલ્ક), પ્રાપ્તિઓ (લાભ) એ તેણીનું સ્ત્રીધન છે. તેનો ઉપભોગ કરવાનો તેણીનો પોતાનો જ અનન્ય અધિકાર છે. મુશ્કેલીના સમય સિવાય તેના પતિને તેનો ઉપયોગ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી....” હિન્દુ કાયદાના જાણીતા પ્રોફેસરો પૈકીના એક એવા પ્રોફેસર એસ. વેંકટરામન દ્વારા સંપાદિત એન.આર. રાઘવાચારિયારના 'હિન્દુ લો - પ્રિન્સિપલ્સ એન્ડ પ્રેસિડેન્ટ્સ' (૮મી આવૃત્તિ) ના પેરા ૪૬૮ માં “સ્ત્રીધનની વ્યાખ્યા” સાથે સંબંધિત છે. પેરા ૪૬૯ માં “સંપાદનના સ્ત્રોતો” અંગે જણાવવામાં આવ્યું છે કે સ્ત્રીના કબ્જામાં રહેલી મિલકતના સંપાદનના સ્ત્રોતો છે: લગ્ન પહેલાંની ભેટો, લગ્નની ભેટો, લગ્ન પછીની ભેટો વગેરે. પેરા ૪૭૦ “કન્યાને આપવામાં આવતી ભેટો” સાથે સંબંધિત છે. પેરા ૪૭૧ “લગ્નની ભેટો” સાથે સંબંધિત છે અને તેમાં જણાવાયું છે કે લગ્ન સમયે

કન્યાને સંબંધીઓ દ્વારા કે અજાણ્યા લોકો દ્વારા
આપવામાં આવતી મિલકતો, પછી ભલે તે અધ્યગ્નિ
હોય કે અધ્યાવાહનિકા હોય, તે કન્યાનું સ્ત્રીધન છે.
પેરા ૪૮૧ માં પાના ૪૨૬ પર જણાવવામાં આવ્યું છે
કે કન્યાને તેના પતિ અથવા પિતા દ્વારા ભેટમાં
આપવામાં આવેલા આભૂષણો તેણીની સ્ત્રીધન
મિલકત બનાવે છે. પેરા ૪૮૭ માં “સહજીવન
દરમિયાનની સત્તાઓ” અંગે જણાવવામાં આવ્યું છે
કે સૌદાયિક, એટલે કે સ્નેહીજનોની ભેટ, જેમાં લગ્ન
સમયે મળેલી ચોંતક ભેટો તેમજ તેની વિપરીત
અચોંતક બંનેનો સમાવેશ થાય છે. આવી મિલકતના
સંબંધમાં, ભલે તે ભેટ દ્વારા આપવામાં આવી હોય કે
વસિયતનામા દ્વારા, તેણી સંપૂર્ણ માલિક છે અને
તેણીને યોગ્ય લાગે તે રીતે તેનો વ્યવહાર કરી શકે
છે. તેણી પોતાની ખુશીથી તેનો ખર્ચ કરી શકે છે,
વેચી શકે છે અથવા આપી શકે છે.

૧૦. આમ તે સ્પષ્ટ છે કે લગ્ન પહેલાં, લગ્ન સમયે અથવા વિદાય આપતી
વખતે કે ત્યારપછી તેણીને ભેટમાં આપવામાં આવેલી મિલકતો
તેણીની સ્ત્રીધન મિલકતો છે. પોતાની મરજી મુજબ નિકાલ
કરવાના તમામ અધિકારો સાથે તે તેણીની સંપૂર્ણ મિલકત છે.

તેણીની સ્ત્રીધન મિલકત પર તેનો કોઈ અંકુશ હતો નથી. પતિ પોતાની મુશ્કેલીના સમય દરમિયાન તેનો ઉપયોગ કરી શકે છે પરંતુ તેમ છતાં તેની પત્નીને તે અથવા તેનું મૂલ્ય પરત કરવાની તેની નૈતિક જવાબદારી છે. તેથી, સ્ત્રીધન મિલકત પત્ની અને પતિની સંયુક્ત મિલકત બનતી નથી અને તેના માલિક તરીકે પતિનો મિલકત પર કોઈ હક્ક કે સ્વતંત્ર આધિપત્ય હોતું નથી.'

૨૮. આપું જણાવ્યા પછી અદાલતે એવું ઠરાવ્યું કે સ્ત્રીધન મિલકત એ પત્નીની અનન્ય મિલકત છે અને તેણીએ તેના પતિ અથવા પરિવારના અન્ય કોઈપણ સભ્યને સ્ત્રીધન મિલકત પરનો કબ્જો અથવા આધિપત્ય સોંપ્યું હોવાના પુરાવા પર, મિલકત પતિ કે પરિવારના અન્ય સભ્યને આપવામાં આવી હતી તે સાબિત કરવા માટે કોઈ વિશેષ કરાર સ્થાપિત કરવાની જરૂર નથી. વધુમાં, અદાલતે અવલોકન કર્યું કે જ્યારે પત્ની સાસરી છોડીને ગઈ હોય અથવા ત્યાંથી કાઢી મૂકવામાં આવી હોય ત્યારે તેના પતિ અથવા કુટુંબના અન્ય કોઈ સભ્યને મિલકત કેવી રીતે સોંપવામાં આવી હતી તે દરેક કેસમાં હંમેશા હકીકતનો પ્રશ્ન હોય છે. ત્યારબાદ, અદાલતે સોંપણીની વિભાવનાનો સંદર્ભ આપ્યો અને આખરે પ્રતિભા રાની (ઉપર મુજબ) ના કેસના અભિપ્રાય સાથે સંમતિ દર્શાવી. અહીં એ નોંધવું જરૂરી છે કે એ પ્રશ્ન ઊભો થયો હતો કે શું તે ચાલુ રહેતો ગુનો છે અને દરરોજ સમયમર્યાદા શરૂ થઈ શકે છે કે

કેમ, તે સદર કેસમાં તેની સુસંગતતા ગુમાવી બેઠો હતો, કારણ કે અદાલતે ચકાસણી પર એવું ઠરાવ્યું હતું કે ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૪૦૬ હેઠળ ગુનાહિત વિશ્વાસઘાતના ગુના માટે ફરિયાદકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ સમયમર્યાદાની અંદર હતી.”

૩૯. ઉપર સંદર્ભિત ચુકાદાના ફકરા-૨૯ માં, સુપ્રીમ કોર્ટે “ચાલુ રહેતા દાવાના કારણ” નો અર્થ સમજાવ્યો હતો. હું ફકરા-૨૯, ૩૦, ૩૧ અને ૩૨ ને નીચે મુજબ ટાંકી શકું છું:

“૨૯. સ્ત્રીધનની વિભાવનાને સમજી લીધા પછી, હવે આપણે “ચાલુ રહેતા દાવાના કારણ” ના અર્થની ચર્ચા કરીશું. રાજા બહાદુર સિંહ વિ. પ્રોવિડન્ટ ફંડ ઇન્સ્પેક્ટર અને અન્ય માં કોર્ટે ચાલુ રહેતા ગુના પર વિચારણા કરતી વખતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે “ચાલુ રહેતો ગુનો” શબ્દપ્રયોગ સંહિતામાં વ્યાખ્યાયિત નથી પરંતુ તેનું કારણ એ છે કે જે અભિવ્યક્તિઓનો કોઈ નિશ્ચિત અર્થ કે સ્થિર આચાર નથી તેને વ્યાખ્યાયિત કરવી મુશ્કેલ છે. કોર્ટે બિહાર રાજ્ય વિ. દેવકરણ નેનશી ના અગાઉના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો અને તેમાંથી એક ફકરો પુનઃઉત્પાદિત કર્યો જે નીચે મુજબ છે:

'ચાલુ રહેતો ગુનો એવો છે જે ચાલુ રહેવા માટે સંવેદનશીલ છે અને તે એવા ગુનાથી અલગ છે જે એકવાર અને હંમેશ માટે આચરવામાં આવે છે. તે એવા ગુનાઓ પૈકીનો એક છે જે કોઈ નિયમ અથવા તેની આવશ્યકતાનું પાલન કરવામાં અથવા તેને પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળતામાંથી ઉદ્ભવે છે અને જેમાં દંડનો સમાવેશ થાય છે, જેની જવાબદારી જ્યાં સુધી નિયમ અથવા તેની આવશ્યકતાનું પાલન ન થાય ત્યાં સુધી ચાલુ રહે છે. દરેક પ્રસંગે જ્યારે આવી આજ્ઞાભંગ અથવા બિન-પાલન થાય છે અને ફરીથી થાય છે, ત્યારે તે ગુનો આચરવામાં આવે છે. બે પ્રકારના ગુનાઓ વચ્ચેનો તફાવત એવા કૃત્ય અથવા ચૂક વચ્ચેનો છે જે એકવાર અને હંમેશ માટે ગુનો બનાવે છે અને એવા કૃત્ય અથવા ચૂક વચ્ચેનો છે જે ચાલુ રહે છે, અને તેથી, દરેક વખતે અથવા પ્રસંગે જ્યારે તે ચાલુ રહે છે ત્યારે નવો ગુનો બનાવે છે. ચાલુ રહેતા ગુનાના કિસ્સામાં, આમ ગુનાના સાતત્યનું તત્વ રહેલું છે જે એવા ગુનાના કિસ્સામાં ગેરહાજર હોય છે જે ત્યારે બને છે જ્યારે કોઈ કૃત્ય અથવા ચૂક એકવાર અને હંમેશ માટે આચરવામાં આવે છે.'

૩૦. કોર્ટે વધુમાં અવલોકન કર્યું:

'આ ફકરો દર્શાવે છે કે ચાલુ રહેતો ગુનો એવો છે જે ચાલુ રહે છે અને બિન-ચાલુ ગુનો એવો છે જે એકવાર અને હંમેશા માટે આચરવામાં આવે છે તે કહેવા સિવાય, કોર્ટને એ સમજાવવું મુશ્કેલ જણાયું કે ક્યારે કોઈ ગુનાને ચાલુ રહેતા ગુના તરીકે વર્ગીકૃત શકાય. તે મુશ્કેલી જોઈને, કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે કેટલાક દ્રષ્ટાંતરૂપ કેસો ચાલુ રહેતા ગુના અને બિન-ચાલુ ગુના વચ્ચેનો તફાવત બહાર લાવવામાં મદદ કરશે. અદાલત દ્વારા સંદર્ભિત દ્રષ્ટાંતરૂપ કેસો પૈકી ત્રણ ઈંગ્લેન્ડના, બે બોમ્બેના અને એક બિહારનો છે.'

૩૧. ત્યારબાદ, કોર્ટે સત્તાવાળાઓનો સંદર્ભ આપ્યો અને દેવકરણ નેનશી

(ઉપર મુજબ) નો ઉલ્લેખ કર્યો અને આખરે ઠરાવ્યું:

'કોઈ ચોક્કસ ગુનો ચાલુ રહેતો ગુનો છે કે નહીં તે પ્રશ્ન અનિવાર્યપણે તે ગુનો રચતા કાયદાની ભાષા, ગુનાના સ્વરૂપ અને સૌથી ઉપર, ચોક્કસ કૃત્યને ગુનો બનાવીને જે હેતુ પ્રાપ્ત કરવાનો છે તેના પર નિર્ભર હોવો જોઈએ...'

૩૨. કાયદાના ઉપરોક્ત વિધાનને ધ્યાનમાં રાખીને, આપણે જોવું પડશે કે પતિ અથવા પરિવારના અન્ય કોઈપણ સભ્યો દ્વારા સ્ત્રીધન અટકાવી રાખવું એ ચાલુ રહેતો ગુનો છે કે નહીં. તેમાં કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં કે પત્ની સ્ત્રીધનની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કરી શકે છે પરંતુ તે તેણીને ગુનાહિત વિશ્વાસઘાત માટે ફોજદારી ફરિયાદ નોંધાવવાથી રોકતી નથી. અમારે જણાવવું જોઈએ કે ૨૦૦૫ નો અધિનિયમ અમલમાં આવ્યો તે પહેલાંની આ સ્થિતિ હતી. ૨૦૦૫ ના અધિનિયમમાં, 'વ્યથિત વ્યક્તિ' ની વ્યાખ્યા સદર અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ ઘરેલું હિંસાનો ભોગ બનેલી કોઈપણ સ્ત્રીની સ્થિતિ વિશે સ્પષ્ટપણે અનુમાન કરે છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૩(જ) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ 'આર્થિક શોષણ' નો મોટો ફલક છે. કલમ ૧૨, જેનો સંબંધિત ભાગ અગાઉ ટાંકવામાં આવ્યો છે, તે રાહતોના હુકમો મેળવવાની પ્રક્રિયા પૂરી પાડે છે. ઇન્દરજીત સિંહ ગ્રેવાલ (ઉપર મુજબ) માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રોટેક્શન ઓફ વિમેન ફ્રોમ ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ રૂલ્સ, ૨૦૦૬ ના નિયમ ૧૫(૬) સાથે વંચાતા સદર અધિનિયમની કલમ ૨૮ અને ૩૨ હેઠળ કલ્પના કર્યા મુજબ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૬૮ સદર ૨૦૦૫ ના અધિનિયમ હેઠળના કેસને લાગુ પડે છે. અમારે તેનો ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર નથી કારણ કે અમારો એવો સુવિચારિત અભિપ્રાય

છે કે જ્યાં સુધી વ્યથિત વ્યક્તિની સ્થિતિ રહે છે અને સ્ત્રીધન પતિના કબજામાં રહે છે, ત્યાં સુધી પત્ની હંમેશા ૨૦૦૫ ના અધિનિયમની કલમ ૧૨ હેઠળ પોતાનો દાવો રજૂ કરી શકે છે. અમે એવું વિચારવા પ્રેરાયા છીએ કારણ કે લગ્ન વિરહેદના હુકમનામાને કારણે પક્ષકારો વચ્ચેનો દરજ્જો સમાપ્ત થતો નથી. સ્ત્રીધનથી વંચિત રાખવાની તારીખથી 'ચાલુ રહેતા ગુના' ની વિભાવના લાગુ પડે છે, કારણ કે ન તો પતિ કે પરિવારના અન્ય કોઈ સભ્યનો સ્ત્રીધન પર કોઈ અધિકાર હોઈ શકે છે અને તેઓ માત્ર કસ્ટોડિયન રહે છે. ૨૦૦૫ ના અધિનિયમના હેતુ માટે, તેણી ૨૦૦૫ ના અધિનિયમ હેઠળની એક અથવા વધુ રાહતો માટે પ્રોટેક્શન ઓફિસરને અરજી સબમિટ કરી શકે છે. હાલના કેસમાં, પત્નીએ તારીખ ૨૨.૦૫.૨૦૧૦ ના રોજ અરજી સબમિટ કરી હતી અને સદર સત્તામંડળે તારીખ ૦૧.૦૬.૨૦૧૦ ના રોજ તેને આગળ મોકલી હતી. અરજીમાં, પત્નીએ ઉદ્દેખ કર્યો હતો કે પતિએ જાન્યુઆરી ૨૦૧૦ થી માસિક ભરણપોષણની ચુકવણી બંધ કરી દીધી હતી અને તેથી, તેણી સ્ત્રીધન માટે અરજી દાખલ કરવા મજબૂર થઈ હતી. 'ચાલુ રહેતા ગુના' ની સદર વિભાવના અને કરવામાં આવેલી માંગણીઓને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે એવું વિચારવા પ્રેરાયા છીએ કે અરજી સમયમર્યાદાથી બાધિત ન હતી

અને નીચેની અદાલતો તેમજ હાઈકોર્ટ અરજી સમયમર્યાદાથી
બાધિત હોવાના આધારે ફગાવી દઈને ગંભીર ભૂલ કરી હતી.”

૪૦. વિશ્લેષણ:

ચુકાદાના અગાઉના ભાગમાં નોંધ્યા મુજબ, પતિ, તેમના પત્ની અને તેમના બે બાળકો એક સુખી પરિવાર હતા. પતિ અને તેમના માતાપિતા ખૂબ જ શ્રીમંત હોવાનું જણાય છે. કમનસીબે, બંને નિર્દોષ બાળકોના તમામ સપના ચકનાચૂર થઈ ગયા કારણ કે પિતાનો આક્ષેપ મુજબ એક ટ્યુશન શિક્ષિકા પ્રત્યે લગાવ વધ્યો હતો. પતિના લગ્નેતર સંબંધને કારણે પત્નીના સપના પણ ચકનાચૂર થઈ ગયા. કોઈપણ પત્ની માટે, જે દિવસે તેણીને ખબર પડે કે તેના પતિનો લગ્નેતર સંબંધ છે તે દિવસ જીવનનો અંત સમાન હશે. ભલે પતિ બીજી સ્ત્રી સાથે ગેરકાયદેસર સંબંધ જાળવી રાખીને પત્ની પર દુનિયાની તમામ સંપત્તિ વરસાવે, તો પણ તેનું ભાગ્યે જ કોઈ મહત્વ રહેશે.

૪૧. કાર્યવાહી હમણાં જ શરૂ કરવામાં આવી છે. પક્ષકારોએ હજુ યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવાના બાકી છે. આવા સંજોગોમાં, આ તબક્કે કાર્યવાહી રદ કરવા માટે મને કોઈ યોગ્ય કારણ જણાતું નથી. એ સાચું છે કે ૨૦૦૬ થી, પતિ પોતાની પત્ની અને બે બાળકો સાથે એક બંગલામાં અલગ રહેવા લાગ્યા હતા અને માતાપિતા તથા પતિ બીજા બંગલામાં રહે છે. આ બાબત માત્ર

સહિયારા ઘર પૂરતી મર્યાદિત નથી. જો એવો કેસ હોત, તો કદાચ, સાસુનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી હું કાર્યવાહી રદ કરી શક્યો હોત. જોકે, ઉપર સંદર્ભિત પેરા ૧૧, ૨૬ અને ૨૭ માં સમાવિષ્ટ કર્યા મુજબ સાસુ સામે આક્ષેપો છે. આક્ષેપો સાચા છે કે ખોટા તે અંગે મારે આ તબક્કે તપાસ શરૂ કરવી જોઈએ નહીં. તે સંભવિત છે કે નહીં. સાસુ સામે પુત્રવધૂ પર તેના પતિને છૂટાછેડા આપવા સંમતિ આપવા માટે દબાણ કરવાના આક્ષેપો છે, જેથી પતિ જે સ્ત્રી સાથે લગ્નેતર સંબંધ ધરાવે છે તેની સાથે લગ્ન કરી શકે. એવા આક્ષેપો છે કે સ્ત્રીધન સંપત્તિ સાસુના કબજામાં છે અને તે પતિ અને તેમની માતા દ્વારા સંયુક્ત રીતે સંચાલિત લોકરમાં રાખવામાં આવી છે. બીજા ઘણા આક્ષેપો છે, જે આખરે સાચા જણાય તો કદાચ ઘરેલું હિંસા રચી શકે છે.

૪૨. પતિ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી એવી રજૂઆતથી હું પ્રભાવિત થયો નથી કે પતિએ પોતાની પત્ની અને બે બાળકોને રહેઠાણ પૂરું પાડ્યું છે અને દર મહિને રૂ. ૬૫,૦૦૦/- નું વચગાળાનું ભરણપોષણ ચૂકવી રહ્યા છે, તેથી સમગ્ર વિવાદનો અંત લાવવા માટે તે પૂરતું અને યોગ્ય હોવું જોઈએ.

૪૩. મારો એવો અભિપ્રાય છે કે સદર અધિનિયમમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી યોગ્ય રાહત મેળવવા માટે સંબંધિત અદાલત સમક્ષ યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવાની પત્નીને મંજૂરી આપવી જોઈએ.

૪૪. ૧૯૯૦ સપ્તલી. એસ.સી.સી. ૬૮૬ માં અહેવાલ થયેલ ધનલક્ષ્મી વિ. આર.

પ્રસન્ન કુમાર ના કેસમાં આ કોર્ટની ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચે ઠરાવ્યું હતું

કે:

“૩. ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૪૮૨ હાઇકોર્ટને કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે તેની સહજ સત્તાઓ વાપરવાની સત્તા આપે છે. ફરિયાદ પર શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહીમાં કાર્યવાહી રદ કરવા માટેની સહજ સત્તાનો ઉપયોગ માત્ર એવા કેસોમાં જ જરૂરી બને છે જ્યાં ફરિયાદમાં કોઈ ગુનો જાહેર થતો ન હોય અથવા તે તુરુછ, પજવણીકારક કે જુલમી હોય. જો ફરિયાદમાં દર્શાવેલ આક્ષેપો મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા જે ગુનાની નોંધ લેવામાં આવી છે તે ગુનો રચતા ન હોય, તો કલમ ૪૮૨ હેઠળની સહજ સત્તાઓ વાપરીને તેને રદ કરવા માટે હાઇકોર્ટ સ્વતંત્ર છે. જોકે, ટ્રાયલ પહેલાં કેસ સજામાં પરિણમશે કે નહીં તે શોધવા માટે કેસનું ઝીણવટભર્યું વિશ્લેષણ હોવું જરૂરી નથી. ફરિયાદને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવી જોઈએ. જો ફરિયાદકર્તાના સોગંદ પરના નિવેદનના પ્રકાશમાં, આક્ષેપોની વિચારણા પર એવું જણાય કે ગુના/ગુનાઓના ઘટકો જાહેર થાય છે, અને ફરિયાદ બદદાનતવાળી, તુરુછ કે પજવણીકારક છે તે

દર્શાવવા માટે કોઈ સામગ્રી નથી, તેવા સંજોગોમાં હાઈકોર્ટ

દ્વારા દખલગીરી કરવા માટે કોઈ ઔચિત્ય રહેશે નહીં.”

૪૫. (૧૯૯૨) ૩ એસ.સી.સી. ૩૧૭ : ૧૯૯૨ એસ.સી.સી. (ક્રિ.) ૬૩૬ માં અહેવાલ થયેલ ચંદ ધવન વિ. જવાહર લાલ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે સી.આર.પી.સી. ની કલમ-૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટની સત્તા અને ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવા અંગે વિચારણા કરતી વખતે અવલોકન કર્યું હતું કે જ્યારે મેજિસ્ટ્રેટ ગુનાની નોંધ લેવાના તબક્કે હાઈકોર્ટને કાર્યવાહી રદ કરવાની તેની હકૂમત વાપરવા માટે બોલાવવામાં આવે છે, ત્યારે હાઈકોર્ટ આક્ષેપો દ્વારા માર્ગદર્શિત થાય છે, કે શું ફરિયાદ અથવા ચાર્જશીટમાં દર્શાવેલ તે આક્ષેપો કાયદામાં કોઈ ગુનો રચતા નથી અથવા સ્પષ્ટ કરતા નથી અને તે સંજોગોમાં ફોજદારી કાર્યવાહીનો આશરો લેવો એ કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન થશે કે નહીં.

૪૬. (૧૯૯૩) ૩ એસ.સી.સી. ૫૪ : ૧૯૯૩ એસ.સી.સી. (ક્રિ.) ૫૯ માં અહેવાલ થયેલ રાઘેશ્યામ ખેમકા વિ. બિહાર રાજ્ય ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે ફરીથી ઠરાવ્યું હતું: (એસ.સી.સી. પાના ૫૯-૬૦, પેરા ૮)

“૮. ભારત સરકારના ડેપ્યુટી સેક્રેટરી દ્વારા સીબીઆઈને કરવામાં આવેલી ફરિયાદમાં એ દર્શાવવા માટે વિવિધ સંજોગોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે અપીલકર્તાઓનો કોઈ વ્યવસાય ચલાવવાનો ઈરાદો ન હતો. કલકત્તા સ્ટોક

એક્સચેન્જ દ્વારા અરજી નકારવામાં આવી હોવા છતાં, તેઓએ અપ્રમાણિક ઈરાદાથી અરજદારોના શેરના નાણાં પોતાની પાસે રાખી મૂક્યા હતા. તે આક્ષેપોની સીબીઆઈ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી હતી અને આખરે ચાર્જશીટ રજૂ કરવામાં આવી છે. તે ચાર્જશીટના આધારે ગુનાની નોંધ લેવામાં આવી છે. આવી પરિસ્થિતિમાં અપીલકર્તાઓ સામે પેનિંગ રહેલી કાર્યવાહીને ફક્ત એ આધારે રદ કરવી કે શેર માટેના અરજદારો માટે કંપનીઝ એક્ટની જોગવાઈઓનો આશરો લેવાનો માર્ગ ખુલ્લો હતો, તે સ્વીકારી શકાય નહીં. પ્રકરણ ખુલે તે પહેલાં જ તેને બંધ કરવાનો અપીલકર્તાઓ તરફથી આ એક નિર્ણયક પ્રયાસ છે. ફરિયાદપક્ષ વતી રજૂ કરાયેલી સામગ્રી પરથી એ સ્થાપિત થાય છે કે નહીં કે અપીલકર્તાઓએ અપ્રમાણિક ઈરાદા સાથે ઉપરોક્ત કંપનીના શેરોના સંદર્ભમાં અરજીઓ મંગાવતી પ્રોસ્પેક્ટસ બહાર પાડી હતી, અથવા અરજદારો પાસેથી નાણાં મેળવ્યા પછી તેઓએ અપ્રમાણિકપણે તે નાણાં પોતાની પાસે રાખી મૂક્યા હતા કે તેનો દુરુપયોગ કર્યો હતો, તે તપાસવાનું ટ્રાયલ કોર્ટનું કામ રહેશે. તે કવાયત ન તો હાઈકોર્ટ દ્વારા કે ન તો આ કોર્ટ દ્વારા કરી શકાય છે. જો કરવામાં આવેલા આક્ષેપો અને લગાવવામાં આવેલા આરોપોને તેના

પ્રથમદર્શી મૂલ્ય પર સ્વીકારીને, કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હોત કે પીનલ કોડ હેઠળ કોઈ ગુનો જાહેર થતો નથી તો બાબત અલગ હોત. આ કોર્ટે વારંવાર નિર્દેશ કર્યો છે કે હાઈકોર્ટે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તા વાપરતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટની હકૂમત છીનવી લેવી જોઈએ નહીં. કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન કાર્યવાહીને રદ કરવા માટે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તા હાઈકોર્ટમાં નિહિત કરવામાં આવી છે. પરંતુ જો ટ્રાયલ આગળ વધવા દેવામાં આવે તો સંબંધિત આરોપીને સજા થવાની સંભાવના છે કે નહીં તે અંગે અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવાના હેતુથી, તપાસ અથવા પૂછપરછ દરમિયાન એકત્રિત કરાયેલા નિવેદનો અને દસ્તાવેજોના આધારે સમાંતર ટ્રાયલ ચલાવવા માટે હાઈકોર્ટ દ્વારા તે સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી.”

૪૭. (૧૯૯૬) ૭ એસ.સી.સી. ૪૪૦ : ૧૯૯૬ એસ.સી.સી. (ક્રિ.) ૪૪૩ માં અહેવાલ થયેલ મુશ્તાક અહમદ વિ. મોહમ્મદ હબીબુર રહેમાન ફૈઝી ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું: (એસ.સી.સી. પાના ૪૪૦-૪૧, પેરા ૩)

“૩. ફરિયાદ અને તેની સાથેના જોડાણોના પ્રકાશમાં વાદગ્રસ્ત ચુકાદાનું અવલોકન કર્યા પછી અમારે કહેવું પડે

છે કે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં હાઈકોર્ટ સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની પોતાની હકૂમત વટાવી દીધી હતી. તે બદનસીબી છે કે જોકે હાઈકોર્ટ હરિયાણા રાજ્ય વિ. ભજન લાલ (૧૯૯૨ સપ્લી. (૧) એસ.સી.સી. ૩૩૫) ના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપ્યો હતો કે જેમાં આ કોર્ટ દ્રષ્ટાંત તરીકે એવા કેસોની શ્રેણીઓ ગણાવી છે જેમાં ફરિયાદ અથવા એફ.આઈ.આર. રદ કરવાની સત્તા વાપરી શકાય છે, પરંતુ તેણે તેમાં આપેલી સાવચેતીની નીચે મુજબની નોંધ ધ્યાનમાં રાખી ન હતી - તેને વળગી રહેવાની વાત તો દૂર રહી:

'૧૦૩. અમે એવી ચેતવણી પણ આપીએ છીએ કે ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવાની સત્તા ખૂબ જ સંયમપૂર્વક અને સાવધાની સાથે અને તે પણ દુર્લભમાંથી દુર્લભ કેસોમાં વાપરવી જોઈએ; કોર્ટ એફ.આઈ.આર. અથવા ફરિયાદમાં કરાયેલા આક્ષેપોની વિશ્વસનીયતા અથવા વાસ્તવિકતા અંગે પૂછપરછ શરૂ કરવામાં વાજબી રહેશે નહીં અને અસાધારણ અથવા સહજ સત્તાઓ કોર્ટને તેની મનસ્વીતા અથવા તરંગ મુજબ કાર્ય કરવા માટે કોઈ મનસ્વી અધિકારક્ષેત્ર આપતી નથી.'"

૪૮. પક્ષકારો વતી કરાયેલી રજૂઆતોનું નિરાકરણ કરતાં પહેલાં, સંહિતાની કલમ

૪૮૨ હેઠળ હાઇકોર્ટની સહજ સત્તાઓનો દાવરો અને મર્યાદા તપાસવી ઉપયોગી થશે. કલમ પોતે ત્રણ સંજોગોની કલ્પના કરે છે કે જેના હેઠળ સહજ હકૂમત વાપરી શકાય છે, એટલે કે, (૧) સંહિતા હેઠળના હુકમને અમલમાં મૂકવા માટે; (૨) કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે; અને (૩) અન્યથા ન્યાયના ઉદ્દેશો સુરક્ષિત કરવા માટે. તેમ છતાં, કોર્ટની સહજ હકૂમતના ઉપયોગને સંચાલિત કરે તેવા કોઈપણ અપરિવર્તનશીલ નિયમ નિર્ધારિત કરવા ન તો શક્ય છે અને ન તો ઈચ્છનીય છે. નિઃશંકપણે, સદર જોગવાઈ હેઠળ હાઇકોર્ટ પાસે રહેલી સત્તા ખૂબ વિશાળ છે પરંતુ અમર્યાદિત નથી. વાસ્તવિક અને નક્કર ન્યાય કરવા માટે જેના માટે માત્ર અદાલત અસ્તિત્વ ધરાવે છે, ન્યાયના હિતમાં (એક્સ ડેબિટો જસ્ટિશિયા) તેનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક, કાળજીપૂર્વક અને સાવધાનીપૂર્વક કરવો પડશે. તેના પર ભાર મૂકવાની ભાગ્યે જ જરૂર છે કે સહજ હકૂમત હાઇકોર્ટને પોતાની મનસ્વીતા અથવા તરંગ મુજબ કાર્ય કરવાની કોઈ મનસ્વી સત્તા આપતી નથી. આ સત્તા સત્તાના દુરુપયોગને રોકવા માટે અસ્તિત્વ ધરાવે છે અને અન્યાય પેદા કરવા માટે નહીં.

૪૯. અગાઉના કેસો પૈકીના એક, આર.પી. કપૂર વિ. પંજાબ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૦ એસ.સી. ૮૬૬ : ૧૯૬૦ ક્રિ.એલ.જે. ૧૨૩૯ માં સુપ્રીમ કોર્ટે કેટલીક એવી શ્રેણીઓના કેસોનો સારાંશ આપ્યો હતો જ્યાં આરોપી સામેની ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવા માટે સંહિતાની કલમ ૪૮૨

દેઠળની સહજ સત્તાનો ઉપયોગ હાઈકોર્ટ દ્વારા કરી શકાય છે. આ શ્રેણીઓ નીચે મુજબ છે:

- (૧) જ્યાં સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે કાર્યવાહી શરૂ કરવા અથવા ચાલુ રાખવા સામે કાનૂની અવરોધ છે, દા.ત. મંજૂરીનો અભાવ;
- (૨) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (એફ.આઈ.આર.) અથવા ફરિયાદમાં કરાયેલા આક્ષેપોને તેના પ્રથમદર્શી મૂલ્ય પર લેવામાં આવે અને સંપૂર્ણ રીતે સ્વીકારવામાં આવે તો પણ તે કથિત ગુનો રચતા નથી;
- (૩) જ્યાં આક્ષેપો ગુનો રચે છે, પરંતુ કોઈ કાનૂની પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી અથવા રજૂ કરાયેલ પુરાવો સ્પષ્ટપણે અથવા દેખીતી રીતે આરોપ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે.

૫૦. દિનેશ દત્ત જોશી વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય, (૨૦૦૧) ૮ એસ.સી.સી. ૫૭૦ : ૨૦૦૨ એસ.સી.સી. (ક્રિ.) ૨૪ માં હાઈકોર્ટની સહજ સત્તાઓ અંગે વિચારણા કરતી વખતે, સુપ્રીમ કોર્ટે આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે: (એસ.સી.સી. પાનું ૫૭૩, પેરા ૬)

“૬.... આ કલમમાં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંત આ સૂત્ર પર આધારિત છે: ક્વાન્ડો લેક્સ એલિક્વિડ એલિક્વિડ કોન્સેડિટ, કોન્સેડેરે વિદેતુર એટ ઇડ સાઈન ક્વો રેસ ઇપ્સે એસ્સે નોન પોટેસ્ટ એટલે કે જ્યારે કાયદો કોઈને કંઈપણ આપે છે, ત્યારે તે તે બધી બાબતો પણ આપે છે જેના વિના

તે વસ્તુ પોતે અનુપલબ્ધ રહેશે. આ કલમ કોઈ નવી સત્તા આપતી નથી, પરંતુ માત્ર એટલું જ જાહેર કરે છે કે કલમમાં નિર્દિષ્ટ હેતુઓ માટે હાઈકોર્ટ પાસે સહજ સત્તાઓ રહેલી છે. પ્રક્રિયાગત કાયદામાં ક્યારેક ખામીઓ જોવા મળતી હોવાથી, જ્યાં પણ આવી ખામીઓ જણાય તેને આવરી લેવા માટે આ કલમનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. જોકે, આ કલમ હેઠળ હાઈકોર્ટને મળેલી અસાધારણ સત્તાઓનો ઉપયોગ શક્ય હોય ત્યાં સુધી અસાધારણ કેસો માટે જ અનામત રાખવો જરૂરી છે.”

૫૧. “દુર્લભમાંથી દુર્લભ કેસો” અભિવ્યક્તિનો આશય સોમ મિત્તલ (૨) વિ. કર્ણાટક સરકાર માં સમજાવવામાં આવ્યો છે. ત્રણ ન્યાયમૂર્તિઓની બેંચ વતી બોલતા, માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિએ કહ્યું: (એસ.સી.સી. પાના ૫૮૦-૮૧, પેરા ૯)

“૯. જ્યારે કલમ ૪૮૨ ના દાયરાનું વર્ણન કરતી વખતે 'સંયમપૂર્વક અને સાવધાની સાથે' શબ્દો પછી 'દુર્લભમાંથી દુર્લભ કેસો' શબ્દોનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે શબ્દો 'સંયમપૂર્વક અને સાવધાની સાથે' શબ્દો દ્વારા જે અભિવ્યક્ત કરવાનો ઈરાદો છે તેના પર માત્ર ભાર મૂકે છે અને તેનો પુનરોચ્ચાર કરે છે. તેનો અર્થ એ છે કે કાર્યવાહી

રદ કરવા માટેની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો યાંત્રિક રીતે અથવા નિયમિતપણે ઉપયોગ કરવો જોઈએ નહીં, પરંતુ કાળજી અને સાવધાની સાથે, માત્ર ત્યારે જ વાપરવી જોઈએ જ્યારે રદ કરવા માટે સ્પષ્ટ કેસ બનતો હોય અને દખલ ન કરવાથી ન્યાયનો ઉપહાસ થાય. “દુર્લભમાંથી દુર્લભ કેસો” અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ એ અર્થમાં કરવામાં આવ્યો નથી જે અર્થમાં તેનો ઉપયોગ આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુનાઓની સજાના સંદર્ભમાં થાય છે, પરંતુ એ વાત પર ભાર મૂકવા માટે કરવામાં આવ્યો છે કે એફ.આઈ.આર. અથવા ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવા માટે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ સંયમપૂર્વક અને સાવધાની સાથે થવો જોઈએ.”

પર. ઉપર સંદર્ભિત કેસ કાયદો સી.આર.પી.સી. ની કલમ-૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટની સહજ સત્તાઓ સંબંધિત છે. હાથ પરની બંને અરજીઓ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ છે. રિટ-અરજદારોએ આ અદાલતની અસાધારણ હકૂમતનો આશરો લીધો છે. પરંતુ, સી.આર.પી.સી. ની કલમ-૪૮૨ હેઠળ સત્તા વાપરવામાં જેટલી સાવધાની રાખવામાં આવે છે, તેટલી જ સાવધાની અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ પણ રાખવામાં આવે છે. મેસર્સ પેપ્સી ફૂડ્સ લિમિટેડ અને અન્ય વિ.

સ્પેશિયલ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ અને અન્ય, ૧૯૯૮ (૫) એસ.સી.સી.
૭૪૯ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે આ મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“એ સુસ્થાપિત છે કે ફોજદારી બાબતોમાં હાઈકોર્ટ પોતાની
ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા વાપરી શકે છે. હરિયાણા રાજ્ય
અને અન્ય વિ. ભજન લાલ અને અન્ય, ૧૯૯૨ સપ્લી.
(૧) એસ.સી.સી. ૩૩૫ માં આ કોર્ટે બંધારણના અનુચ્છેદ
૨૨૬ હેઠળની અસાધારણ સત્તા અને સી.આર.પી.સી. ની
કલમ ૪૮૨ હેઠળની સહજ સત્તાઓની પણ તપાસ કરી
હતી, જે અંગે તેણે કહ્યું હતું કે કોઈપણ કોર્ટની પ્રક્રિયાના
દુરુપયોગને રોકવા માટે અથવા અન્યથા ન્યાયના ઉદ્દેશો
સુરક્ષિત કરવા માટે હાઈકોર્ટ દ્વારા આ સત્તાઓ વાપરી
શકાય છે.”

૫૩. મારી હાલની વિચારણા દરમિયાન, મને હાલના કેસ જેવા ઘણા કેસો જોવા
મળ્યા છે. લગ્નેતર સંબંધોની સંખ્યા વધી રહી છે. છૂટાછેડા માટેનું આ એક
સૌથી મોટું કારણ છે. લગ્નેતર સંબંધોના વિનાશક પરિણામો આવે છે.

૫૪. છેતરપિંડીના અસંખ્ય કારણો હોઈ શકે છે. લગભગ તમામ કેસોમાં,
છેતરપિંડી કરનાર ભાગીદાર એ બાબત પર ધ્યાન આપતો નથી કે શું
સંબંધને સરળતાથી અરાજકતામાં મૂકી શકે છે. ચોક્કસપણે, લગ્નેતર
સંબંધોની અસરો વિનાશક હોય છે અને પીડિતોને દુઃખમાંથી બહાર

આવવામાં લાંબો સમય લાગી શકે છે. સૌથી મજબૂત વૈવાહિક સંબંધમાં પણ વિશ્વાસઘાત થઈ શકે છે. લગ્નેતર સંબંધ સંબંધની પવિત્રતા અને શક્તિને પડકારે છે, જેનાથી લોકોના અંગત અને સામાજિક જીવનમાં ઉથલપાથલ મચી જાય છે.

૫૫. લગ્નેતર સંબંધ આજકાલ ખૂબ સામાન્ય બાબત જેવો લાગે છે. જોકે, જ્યારે કોઈ સંબંધ ચાલતો હોય તેવું લાગે ત્યારે પણ તે આખરે ગંભીર નુકસાન પહોંચાડે છે.

૫૬. લગ્નેતર સંબંધોની સૌથી ખરાબ બાબત એ છે કે તે સામાન્ય રીતે એવી વ્યક્તિનું જીવન બરબાદ કરે છે જેણે કશું ખોટું કર્યું નથી, જેમ કે હાલના કેસમાં બાળકો. હું એ હકીકતની નોંધ લઉં છું કે સામાવાળા નં. ૩ એટલે કે અનુશ્રી તંબોલી પુખ્ત વયની થઈ ગઈ છે. પરિવારે તેના માટે યોગ્ય મુરતિયો શોધવો પડશે. પરિવારમાં આવી સમસ્યાઓ હોવાથી દીકરીને સરળતાથી સારો મુરતિયો ન પણ મળે. આ એક ખૂબ જ વિચિત્ર સમસ્યા છે. કમનસીબે, ભારતીય સમાજમાં જો પિતા કે માતાને કોઈ સમસ્યા હોય તો છોકરીના સારા ગુણો જોવાતા નથી.

૫૭. વ્યભિચાર સંબંધના પાયાને નબળો પાડે છે અને તે વિશ્વભરમાં સંબંધોની કટોકટીનું મુખ્ય કારણ છે. લગ્નેતર સંબંધ ઘણી નકારાત્મક અસરો લાવીને તબાહી મચાવે છે, જે વફાદાર જીવનસાથી માટે અસહ્ય ભાવનાત્મક પીડા

અને માનસિક આઘાતનું કારણ બને છે જેણે ક્યારેય આવા તબક્કામાંથી પસાર થવાનું વિચાર્યું પણ નહોતું.

૫૮. અવિશ્વાસ અને લગ્ન પરના લાંબા સમયના ચિકિત્સક અને નિષ્ણાત ડૉ. સ્કોટ હાલ્ડમેને તેમના એક ઇન્ટરવ્યુમાં જણાવ્યું હતું કે, “સોશિયલ મીડિયા અને ઇ-સંચારે બેવફાઈમાં નાટકીય રીતે વધારો કર્યો છે, માત્ર વેબ દ્વારા પ્રથમ વખત કોઈને મળવાના અથવા સોશિયલ નેટવર્કિંગ સાઈટ્સ દ્વારા ભૂતકાળના કોઈ વ્યક્તિ સાથે ફરીથી જોડાવાના વધેલા જોખમને કારણે જ નહીં, પરંતુ સંભવિત સંબંધને કાયમી બનાવવાના સાધન તરીકે પણ. જો ૧૫ વર્ષ પહેલાં તમે સેંકડો માઈલ દૂરના કોઈ મિત્રને મળ્યા હોત, તો સંબંધ સમાપ્ત થવાની સંભાવના રહેતી કારણ કે તમે પકડાઈ ગયા વિના એકબીજાને ફોન કરવાનું અને પત્રો લખવાનું ચાલુ રાખી શકતા નહોતા. હવે, ફેસબુક, ઇમેલ અને ટેક્સ્ટિંગ વચ્ચે, લોકો ભૂતકાળમાં જે માત્ર 'ક્ષણિક આકર્ષણ' રહ્યું હોત તેને જાળવી રાખી શકે છે અને તીવ્ર બનાવી શકે છે.”

૫૯. અમેરિકન સમાચાર અને અભિપ્રાય વેબસાઈટ હર્ફિંગ્ટન પોસ્ટ અનુસાર, લોકો શા માટે લગ્નેતર સંબંધોમાં જોડાય છે તેના ૧૨ સંભવિત કારણો છે:

(એ) વહેલા લગ્ન: જે લોકો તેમની ૨૦ વર્ષની શરૂઆતની વયમાં લગ્ન કરે છે તેઓ મોટે ભાગે તેમની ૩૦ વર્ષની મધ્ય સુધીમાં સ્થિરતા અને સામાજિક પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરી લે છે. તે સમયે, તેઓને લાગે છે કે તેઓ

તેમના ૨૦ ના દાયકામાં જીવનનો ખરેખર આનંદ માણી શક્યા નથી, અને તેમને લગ્નેતર સંબંધમાં સામેલ થવું રોમાંચક લાગે છે. ડેટિંગના રોમાંચ અને ઉત્તેજનાનો અનુભવ કરવાની આ તેમની રીત છે.

(બી) ખોટા કારણોસર લગ્ન: ઘણા લોકો ખોટા કારણોસર લગ્ન કરે છે. આ દેશમાં પરિવાર અને સમાજનું દબાણ ચાલીમાં ટોચ પર છે. એક સમય પછી, ઘણા લોકો તેમના જીવનસાથીને ઓળખ્યા વિના પણ લગ્ન કરવા સંમત થાય છે. એકવાર લગ્ન થઈ જાય પછી, તેઓને તેમના જીવનસાથીની પસંદગીના સંદર્ભમાં કરેલી ભૂલનો અહેસાસ થાય છે. જો તેઓ કોઈ એવી વ્યક્તિને મળે છે જે કોઈપણ રીતે તેમના વર્તમાન જીવનસાથી કરતાં વધુ સારો મેળ હોય, તો તેઓ તરત જ તેના તરફ આકર્ષાય છે. અને જે સાદી મિત્રતા તરીકે શરૂ થાય છે તે સામાન્ય રીતે સંબંધમાં પરિણમે છે.

(સી) ફેરફારોનો સામનો કરવાની અસમર્થતા: જીવન આપણી સમક્ષ લગભગ દરરોજ ફેરફારો લાવે છે. આપણામાંના મોટાભાગના નાના ફેરફારોનો સામનો કરવા સક્ષમ છે. પરંતુ મોટા ફેરફારોનો સામનો કરવો મુશ્કેલ છે - પરિવારમાં ગંભીર બીમારી, મૃત્યુ, નોકરી ગુમાવવી, નાણાકીય નુકસાન વગેરે. આવા ફેરફારોનો સામનો કરવા માટે ઘણા લોકો તેમના જીવનસાથી સિવાયના લોકો તરફ વળે છે. તેઓ કોઈ નવા

વ્યક્તિના આલિંગનમાં વધુ આરામ શોધે છે, કદાચ એવી વ્યક્તિ કે જે કોઈપણ રીતે તેમના મુશ્કેલ સંજોગો સાથે જોડાયેલ નથી.

(ડી) માતાપિતા બનવું: માતાપિતા બનવાથી પતિ-પત્નીના સંબંધ વિશે બધું બદલાઈ જાય છે. પ્રાથમિકતાઓ બદલાય છે, સમય બદલાય છે, અને ઘણીવાર દંપતી એકબીજા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાનું ભૂલી જાય છે અને લાંબા સમય સુધી આનો અહેસાસ પણ થતો નથી.

(ઈ) શારીરિક અસંતોષ: લોકો લગ્નેતર સંબંધમાં સામેલ થવા માટેનું આ કદાચ સૌથી સામાન્ય કારણો પૈકીનું એક છે.

(એફ) ભાવનાત્મક જોડાણનો અભાવ: કેટલીકવાર દંપતી એકબીજાથી ભાવનાત્મક રીતે અલગ થઈ જાય છે, તેનું મુખ્ય કારણ સમયનો અભાવ અને એકબીજા સાથે વાતચીતનો અભાવ છે. ભાવનાત્મક રીતે જોડાયેલા રહેવા માટે, તમારે શેર કરવાની જરૂર છે, તમારે વાત કરવાની જરૂર છે, તમારે લાગણી વ્યક્ત કરવાની જરૂર છે, તમારે સાંભળવાની જરૂર છે, તમારે હસવાની જરૂર છે, તમારે કાળજી રાખવાની અને બતાવવાની જરૂર છે. જો તમે આમ ન કરો, તો સમય જતાં તમે દંપતી તરીકે એકબીજાથી ભાવનાત્મક રીતે અલગ થઈ જશો અને અન્ય કોઈ સાથે ભાવનાત્મક રીતે જોડાવાનું શરૂ કરશો. કોઈની સાથે ભાવનાત્મક બંધન તરીકે જે શરૂ થાય છે તે આખરે લગ્નેતર સંબંધ તરફ દોરી શકે છે.

(જી) મૂળભૂત મૂલ્યો પર અસંમતિ: કેટલીકવાર જ્યારે તમે જીવનમાં મુશ્કેલ પરિસ્થિતિનો અનુભવ કરો છો, ત્યારે તમારા મૂળભૂત મૂલ્યોની કસોટી થાય છે. અને તમારે એવા નિર્ણયો લેવા પડે છે જે તમારા પરિવાર માટે - ખાસ કરીને તમારા જીવનસાથી માટે સ્વીકાર્ય ન હોય. કેટલીકવાર આ અસમાધાનકારક મતભેદોનું કારણ બની શકે છે, જે લગ્નેતર સંબંધને ઉત્તેજિત કરે છે.

(એચ) જીવનની અલગ પ્રાથમિકતાઓ: જ્યારે કોઈ દંપતી લગ્ન કરે છે, ત્યારે તેઓ ઘણીવાર જીવનની પ્રાથમિકતાઓ વિશે વાત કરતા નથી - ફક્ત એટલા માટે કે તે એટલું મહત્વનું નથી અથવા લોકો સ્પષ્ટ નથી હોતા. સમય સાથે, પ્રાથમિકતાઓ વધુ સ્પષ્ટ અને અલગ થવા લાગે છે. સમય જતાં, તે એટલી ભિન્ન બની જાય છે કે સાથે રહેવું અને રોજિંદા ધોરણે મૂળભૂત બાબતો પર પણ સંમત થવું મુશ્કેલ બની જાય છે. આ લગ્નેતર સંબંધ માટે ઉત્પ્રેરક બની શકે છે. કેટલાક લોકો ફક્ત એટલા માટે સંબંધમાં જોડાય છે કારણ કે તેઓ માને છે કે તે તેમની કારકિર્દીને આગળ વધારી શકે છે.

(આઈ) કોઈ સમાન રુચિઓ ન હોવી: જો તમારી વચ્ચે કોઈ સમાન રુચિ ન હોય, તો તમે આખરે તમારી પોતાની અલગ રુચિઓને આગળ ધપાવવામાં મગ્ન થઈ જશો. તમે સાથે પૂરતો સમય વિતાવી શકશો નહીં. જેમ જેમ તમે એકબીજાથી દૂર સમય વિતાવો છો, તેમ

તમને અન્ય લોકો સાથે સંપર્ક કરવાની તકો મળે છે. અને ધીમે ધીમે તમારી રુચિઓ ધરાવતા લોકો સાથે સંબંધ બાંધવાનું શરૂ કરો છો. ઘણી વખત આ લગ્નેતર સંબંધ તરફ દોરી જાય છે.

(જે) **ઉત્તેજનાની જરૂરિયાત:** કેટલીકવાર તે તદ્દન કંટાળો અથવા રોજિંદા જીવનની એકવિધતાને તોડવાની જરૂરિયાત છે જે લગ્નેતર સંબંધનું કારણ બને છે. ફક્ત મનોરંજન માટે, બદલાવ માટે અથવા કોઈ ઉત્તેજના માટે.

(કે) **વ્યક્તિગત નાણાકીય બાબતો:** વ્યક્તિગત નાણાકીય મુશ્કેલીઓ (વધુ પડતું દેવું અને જવાબદારીઓ), અથવા વ્યક્તિગત નાણાકીય વ્યવસ્થાપન પર સંમતિનો અભાવ કેટલીકવાર ચાર દિવાલોની અંદર સતત ઝઘડા માટેનું ટ્રિગર બની શકે છે. અને આવા સંવેદનશીલ સમયે, કોઈપણ જે તમારા દુઃખો સાંભળે છે અથવા કોઈ નાણાકીય સહાય આપે છે તેનું સ્વાગત કરવામાં આવે છે. અને આ લગ્નેતર સંબંધ તરફ દોરી શકે છે.

(એલ) **કારકિર્દીની પ્રગતિ:** દુઃખદ પરંતુ સાચું. કેટલાક લોકો ફક્ત એટલા માટે સંબંધમાં જોડાય છે કારણ કે તેઓ માને છે કે તે તેમની કારકિર્દીને આગળ વધારી શકે છે. જોકે આ વ્યાપક કારણો છે, સામાન્ય રીતે તે આમાંના ઘણાનું મિશ્રણ છે જે લોકોને લગ્નેતર સંબંધમાં ધકેલે છે. બધું કહ્યું અને કર્યું, દંપતીને લગ્નેતર સંબંધના તણાવમાંથી પસાર થતાં જોવું મુશ્કેલ છે. સંબંધો તૂટી જાય છે,

બાળકો પ્રભાવિત થાય છે. અપરાધભાવ અને વિશ્વાસ સાથે આજીવન સમસ્યાઓ હોઈ શકે છે. આ કોઈના માટે પણ સરળ પરિસ્થિતિ નથી.

૬૦. બાબતના એકંદર દૃષ્ટિકોણથી, હું એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યો છું કે આ તબક્કે ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ પત્ની દ્વારા શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહી સમાપ્ત કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી. મારે પત્ની અને બંને બાળકોને કાયદા અનુસાર યોગ્ય રાહત મેળવવાના હેતુથી યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવાની તક આપવી જોઈએ. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં રાખીને, મને એવો અભિપ્રાય લેવો મુશ્કેલ જણાય છે કે ડોમેસ્ટિક વાયોલન્સ એક્ટ હેઠળ પત્ની અને બંને બાળકો દ્વારા શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહી કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન છે.

૬૧. પરિણામે, બંને અરજીઓ નિષ્ફળ જાય છે અને આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે. અગાઉ આપવામાં આવેલ વચગાળાનો હુકમ રદ કરવામાં આવે છે.

સહી/-

(જે.બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

હવે, ચુકાદો જાહેર થયા પછી, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી દિપેન દેસાઈ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી રોહન શાહે વિનંતી કરી હતી કે અરજદારોને ઉચ્ચ ફોરમનો સંપર્ક કરવા સક્ષમ બનાવવા માટે અગાઉ આપવામાં આવેલ વચગાળાનો હુકમ થોડા સમય માટે લંબાવવામાં આવે અથવા ચાલુ

રાખવામાં આવે. આ ચુકાદામાં સોંપવામાં આવેલા કારણોસર, વિનંતી નકારવામાં આવે છે.

સહી/-

(જે.બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

અરૂણા

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====